

CHRISTOPHER
MARLOWE

KARTACA KRALİÇESİ
DIDO

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

Genel Yayın: 3561

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CHRISTOPHER MARLOWE
KARTACA KRALİÇESİ DIDO

ÖZGÜN ADI
DIDO, QUEEN OF CARTHAGE

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

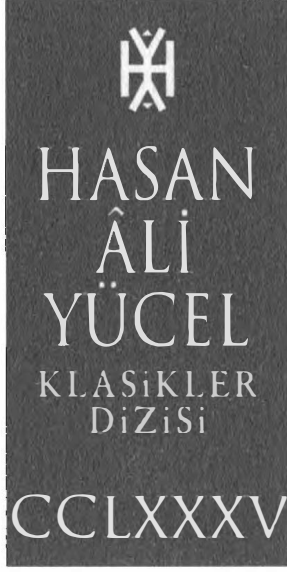
1. BASIM, MAYIS 2016, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-768-4 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-769-1 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

CHRISTOPHER MARLOWE

KARTACA KRALİÇESİ DIDO

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Kartaca Kraliçesi Dido

Marlowe'un *Kartaca Kraliçesi Dido* tragedyası hem sahneleme hem de inceleme yönünden en az ilgi gören iki tragedyasından biridir. Diğeri de *Paris'te Katliam*'dır. Yazarın Cambridge Üniversitesi'nde öğrenciyken Thomas Nash'in de yardımıyla yazdığı bu tragedya Vergilius'un *Aeneid* adlı destanından esinlenmiştir. Marlowe hem öyküden hem de Vergilius'un nazmından etkilenmiş, ama farklı ve dramatik açıdan oldukça naif bir oyun ortaya çıkarmıştır. Oyundaki Latince dizeler dışında gerek atmosfer, gerekse bakış açısı Vergilius'un metninden değişiktir. Temel değişiklikler arasında Ascanius ile Cupid'in öyküye eklenmesi yer alır. Oyun tüm naifliğinin yanı sıra yalnızca entelektüel çevrelere yönelik biçimde yazılmıştır. Nitekim ilk kez kapalı bir çevrede bir grup delikanlı tarafından temsil edilmiştir.

1584 yılında Kraliçe I. Elizabeth'in huzurunda The Children of the Chapel Topluluğu tarafından temsil edildiği söylenen bu oyun, ancak on yıl sonra 1594'te kitapçı Thomas Woodcock tarafından dul bayan Orwin'in mali yardımıyla basılmıştır.¹ 1594 quartosunun kapağında oyunun Christopher Marlowe ile Thomas Nash tarafından yazıldığına ilişkin bir not vardır. Marlowe 1583'te üniversiteden mezun olduğuna göre, temsilin verildiği 1584 yılında üniversitede yüksek lisans öğrencisiydi. Buna göre Marlowe'un bu oyu-

¹ Bkz. David Riggs, *The World of Christopher Marlowe*, Faber and Faber Publ., London 2004, ss. 113-14.

nu 1581 ile 1583 yılları arasında yazdığı tahmin edilebilir. Ama oyunun yazılış tarihi kesin olarak bilinmemektedir ve temsil edildiği tarihe ilişkin bir belge bulunamamıştır. Ayrıca Thomas Nash'in bu oyuna ne ölçüde katkıda bulunduğu da bilinmemektedir. Oyunu birlikte mi yazmışlardır ya da Nash Marlowe'a birtakım fikirler mi vermiştir? Yoksa Marlowe'un ona yazdığı ağıttan dolayı mı Nash adı anılmaktadır? Bu konu bugüne kadar karanlıkta kalmıştır.

Kartaca Kraliçesi Dido'nun öyküsü bilindiği gibi Vergilius'un *Aeneid* adlı destanının üzerine kurulmuştur. Troya'nın ele geçirilmesinden sonra kentten kaçan Aeneas ve adamları Kartaca açıklarından fırtınaya tutulup zar zor kıyıya varmışlar, orada hüküm süren Kraliçe Dido, Cupid'in altın okuyla Aeneas'a âşık olmuş, ama Aeneas Dido'yu sevmesine karşın, baş tanrıdan gelen bir buyrukla Dido'yu terk etmiş, İtalya'ya yelken açmıştır. Ovidius ve Chaucer gibi birçok Orta Çağ ozanı Aeneas'ı kendini beğenmiş biri olarak görmüşlerdir. Marlowe ise ona krallık ve yeni gemiler veren Dido'yu terk etmesini daha ölçülü bir biçimde ele almıştır. Aeneas'ın Dido'yu terk etmesini bir zorunluluk olarak göstermiştir. Aeneas Kartaca'da kalıp orayı daha güzel bir kent yapmayı düşünmekteyken Jupiter'in habercisi Mercury gelip baş tanrının buyruğunu iletince o da Dido'yu terk etmek zorunda kalmıştır:

AENEAS

*Ölümsüz Jove'un buyruğu ile
Bu kenti terk edip İtalya'ya geçmeliyim,
Bu yüzden zorunluyum gitmeye.*

DIDO

Yürekten değil Aeneas'ın bu sözleri.

AENEAS

*Hayır, yürekten değil, hiç istemiyorum gitmeyi.
Yine de kalamam buralarda. Dido hoşça kal. (V/1)*

Marlowe'un karakterlerinden öğrendiğimiz şey, bu kişilerin tanrısal müdahale ile insani güdüler arasında bocalamalarıdır. Dido niye Aeneas'a âşık olur? Çünkü Venüs'ün yönlendirmesi ve Cupid'in altın okuyla afsunlanmıştır. Aeneas sonunda niye Dido'yu terk eder? Çünkü Jupiter'in buyruğuna boyun eğmek zorundadır. Bu zorunluluklar yüzünden kişiler kendi kendileriyle mücadele etmek zorunda kalırlar. Aeneas istemediği halde Kartaca'yı terk etmek zorundadır. Daha da yürek parçalayıcı olan hiçbir umudu kalmadığı halde Dido'nun Aeneas'a *“Eğer kalacaksan, kollarım açık, atıl kollarıma,”* diye yalvarmasıdır.

Marlowe, aşk temasını değişik bir açıdan işlemiştir. Bu oyunda Vergilius'taki erkeksi mantık ile kadınsı tutkunun çatışması yerine, Jupiter'in Ganymede'e eşcinsel aşkı ile Aeneas'ın karşı cinse, Dido'ya aşkı yan yana konulmuştur. Marlowe'un bu yaklaşımının klasik bir öncesi vardır. Vergilius, Juno'nun Troyalılara düşmanlığını iki nedene dayandırmıştır. Birincisi, Juno'nun da katıldığı yarışmada hakem olan Troyalı Paris'in en güzel kadın olarak Helene'yi seçmesi ve evliliği temsil eden Juno'ya karşı aşkı temsil eden Venüs'ün yanında yer almasıdır. İkincisi de kocası Jupiter'in Troya'dan kaçırdığı yakışıklı genç saki Ganymede'e olan tutkunluğudur. Bu da bir noktada Troya'nın kaderini tayin etmiştir. Marlowe'un oyunu bu yüzden Jupiter-Ganymede ilişkisiyle başlar.

Oyunun ilk sahnesi seyirciyi doğrudan Olympos'a götürür. Orada Jupiter Ganymede'i kucağına almış, onunla oynamaktadır. Jupiter ona şöyle der:

*Tatlı yumurcak, ne istedin de yapmadım,
Yüzün gözlerime öyle hazlar veriyor ki,
Senin ateş saçan ışınlarını coşkuyla soludukça,
Ne zaman gözlerimin önünden çekip götürseler seni
Çoğu kez ürkütüp kaçırıyorum gecenin atlarını. (I/1)*

Jupiter kendisini sakisine öylesine kaptırmıştır ki, Ganymede “mağrur kadere hükmetmesini, zamanın ipini kesmesini” isteyebilir. Onların aşkı tanrılar katında kutsal bir aşktır, “*Juno ne derse desin*” Jupiter Ganymede’i çok sevmektedir, onu mücevherlerle donatır:

*Junom takmıştı bunları evlendiğimizde,
Benim sevgilim olarak tak onu boynuna,
Kollarımı ve boynunu çaldığım mücevherlerle süsle. (I/1)*

Böylece Ganymede satın alınan bir sevgili durumuna girer. Marlowe’un seyircisi Ovidius’un *Metamorphoses* yapıtının 10. Kitap’ından Jupiter’in Ganymede’i kaçırış öyküsünü biliyordu. Ayrıca eşcinsel ilişki Rönesans’ta normal sayılıyordu. Hatta aynı sınıftan kişilerin böyle bir ilişkiye girmeleri yer yer teşvik bile ediliyordu. Yetişkin erkeklerin birbirleriyle kucaklaşmaları, öpüşmeleri ve genç uşaklarla yatmaları günlük yaşamın bir parçasıydı. Elizabeth döneminde kadın rollerine çıkan tüysüz delikanlılara tutkun olanlar bile vardı. Eşcinselliğin sergilendiği sahne yalnızca I. Perde’nin bir sahnesidir. Elli dize kadar süren bu ilişkinin üstüne, Aeneas’ın annesi Venüs hışımla girer:

*Haydi, buyrun bakalım!
Benim Aeneas’ım denizlerde dolaşırken,
Her dev dalgaya bir kurban verip
O dalgalarla boğuşurken,
Sen oturmuş burada
Cilveleşıyorsun bu kadın kılıkli oğlanla. (I/1)*

Jupiter, Aeneas’ın korunması için habercisi Hermes’i denizler tanrısı Neptün’e gönderir ve Venüs’ün isteğini yerine getirir. Sonra da ileride olacakların müjdesini verir:

*Güzelliğin ürünü, parlak Ascanius,
Atlas’ın inleyerek omuzladığı*

*Yıldız kuleleri arasında tahtını kuracak;
 İmparatorluğunun sınırlarını gökler oluşturacak,
 Gök mavisi kapılar onun adıyla donanacak
 Ve sabah onun üniüyle gözlerini beslemek için
 Bir an önce doğmaya çalışacak.
 Böylece yiğit Hector'un soyu, çocukları
 Roma'nın kraliyet esasını üç yüz yıl süreyle taşıyacak
 Bir rahibe prenses Mars'tan hamile kalıp ikiz doğuracak,
 İkizlerin çabaları Troya'yı sonsuz kılacak. (I/1)*

Ama sonra, “Haydi Ganymede, biz bakalım kendi işimize,” diyerek ilgisini Aeneas'tan yine sevgilisine yöneltir. Bundan sonra dikkatimiz Aeneas ile Dido arasındaki ilişkiye çevrilir.

Dido, Ascanius görünümüne girmiş Cupid'i Aeneas'ın oğlu sandığından, Aeneas'ı Kartaca'da tutmak için ona anelik eder. Oysa Venüs Ascanius'u başka yere götürmüş ve Dido'nun Aeneas'a âşık olması için Cupid'i görevlendirmiştir. Dido da gözleri başka bir şey görmeyecek kadar Aeneas'a âşık olmuştur. Ona krallık sunmuş, gemilerini onartmış ve yeni gemiler vermiştir. Onu seven Iarbas'ı kırmış, komşu ülkelerle anlaşmazlıklara girmiştir; Dido bunları İtalya'ya gitmek üzere olan Aeneas'a anımsatır:

*Unuttun mu, sevgili olarak seni seçtim diye,
 Kaç komşu kralın silaha sarıldığını;
 Kartacalıların başkaldırdığını, Iarbas'ın kızgınlığını,
 Tüm dünyanın bana ikinci Helen dediğini
 Bir yabancının bakışlarına kapıldığım için? (V/1)*

Dido kaderini tanrıların eliyle kendi hazırlamıştır. Tanrıların olaylara bu kadar karıştığı bir oyunda ölümlülerin yapacakları fazla bir şey yoktur. Bu durum aynı zamanda körü körüne âşık olmanın tehlikesini de vurgular. Marlowe bu noktada Ovidius'un izinden gider, Dido'nun yanlış tutu-

munu göz ardı eder. Aeneas, Dido'ya gemilerini onartmasını rica ettiğinde, Dido şöyle yanıtlar:

*Aeneas, onartacağım senin Troya gemilerini,
Ama bir koşulla: Benimle kalırsan
Ve Achates'e izin verirsen
İtalya'ya tek başına gitsin diye.
Sana hoş kokulu ağaç kabuklarına sarılı
Altın yaldızlı halat takımları,
Dalgaların içinde neşeyle oynasacak
Delikli fildişi kürekler veririm. (III/1)*

Dido ile Aeneas'ın böylece bir araya gelmesi, Aeneas'ın Kartaca'da kalmayı kabul etmesi, Kartaca'nın surlarının onarılıp yepyeni bir kent yapılması, belirgin, hatta Aeneas için tercih edilecek bir seçenek olur:

AENEAS

*Kutlu olsun dostlarım, yolculuğumuz sona erdi.
Aeneas acımasız Atreusoğullarının yok ettiği
Troya'dan daha görkemlisini kuracak burada.
Artık şu alçak surlarıyla övünmeyecek Kartaca,
Çünkü daha güzel surlarla donatacağım onu
Ve kristal bir giysi giydireceğim,
Gün ışığı onda sonsuza dek sürsün diye.
Altın Hindistan'dan Ganj'ı getireceğim,
Zengin suları burçlar önünde nöbet tutsun,
Surların çevresini üç kez sarıp sarmalasın diye. (V/1)*

Marlowe, Dido'nun denetimi dışındaki güçlerin kurbanı olduğunu göstermek için Cupid'in rolünü daha da genişletmiştir. Dido sonunda Aeneas'ın onu bırakıp gideceğini öğrendiğinde kendisini kurban eden tanrılara isyan eder:

*Tanrılar mı? Hangi tanrılar ölümümü istiyor?
Jupiter'i küstürecek ne yaptım da*

Aeneas'ı alıyor kollarımdan?

Ah hayır, tanrılar âşıkların ne yaptığına bakmazlar. (V/1)

Tanrılar suçlayamazlar onu âşık oldu diye; üstelik âşık olmasını sağlayan Venüs'ün buyruğuyla Cupid'dir. Aeneas bunun karşısında bir şey diyemez Dido'ya; yalnızca, "*Italiam non sponte sequor*" cümlesiyle İtalya'ya istemi dışında gittiğini söyler. Kadınları terk eden biri olarak tanınan Aeneas, oyunun sonunda bu yükün sorumluluğunu taşımak zorunda kalır. Marlowe'un Aeneas'ı, Dido'dan önce üç kadını daha terk etmek zorunda kalmıştır, bunlardan biri karısı Kreusa, diğerleri yeğeni Cassandra ve onun kız kardeşi Polyksene'dir. Çağdaş bir feminist eleştirmen Marlowe'un Aeneas'ı hakkında şunları yazmıştır: "*Jason'dan biraz daha az piç kurusu, Theseus'un hayvansı şehvetine kıyasla biraz daha temiz ve daha ahlaklı; Aeneas bütün bu yanlışları için bir tanrıyı sorumlu tutabilir. Ama öte yanda, kadınları becerip onları kolayca terk edebilir.*"²

Marlowe'un şiirlerine göz attığımızda, merkezinde insanların kendi kendilerini yok etme güdüsüne sahip oldukları düşüncesi vurgulanır. *Kartaca Kraliçesi Dido* tragedyasında da aynı düşünce ön plana çıkar. Genellikle değişkenliğe eğilimli olan bu oyunda aşk gülünç olduğu kadar tehlikelidir de. Bu tehlikenin tehdidi sürekli olarak Troya'nın düşüşünün ve Helen'in anımsatılmasıyla sağlanır. Dido, Ascanius sanarak kucağına aldığı, görünüm değiştirmiş Cupid'in şarkısından sonra sorar:

DIDO

Söyle, nereden öğrendin bu güzel şarkıyı?

CUPID

Yengem Helen öğretti, Troya'dayken. (III/1)

2 David Riggs, *The World of Christopher Marlowe* adlı eserinin 124. sayfasında aktarıyor.

Dido, Aeneas'ı yanında tutmak için “o erkek avcısı şırfıntı” gibi davranmayı bile göze almıştır:

*Ama Paris gibi sadık olacaksan sen de,
Varsın güzel Troya gibi harabeye dönsün Kartaca
Ve ikinci Helen desinler bana da! (V/1)*

Burada dramatik tersinleme Shakespeare'in *Troilus ile Cressida*'sındaki gibidir; Aeneas sadakat göstermeyecek, Dido'nun verdiği gemilerle onu terk edecektir ve Kartaca da Roma ile olan savaşta yağmalanacaktır. Troya'nın yanıp yağmalanması ile Dido'nun yanıp yağmalanması bir paralellik taşır. Dido, “Yak kendini ondan kalan yadigârlarla” dediğinde, Aeneas'la geçirdiği günleri ve ona olan aşkını kastetmektedir:

*Bana sadık kalacağıma o karanlık mağarada
Çekip üzerine yemin ettiği bu kılıcı koyalım şuraya;
Sen yanmalısın önce, senin suçun onunkinden büyük.
Şuraya da kıyıya ilk çıktığında
Ona giydirdiğim giysileri koyayım; sizler de yok olun.
Bu mektuplar, şiirler, yalan yemin dolu kâğıtlar,
Hepsi kül olsun bu kutsal ateşte. (V/1)*

Marlowe'un bu oyunu o döneme ilişkin politik yüklemelerle doludur. Ama ön planda sonu olmayan aşk ilişkileri yer alır. Yazar aşk konusunda karamsar bir tablo çizmiştir. Gerçek aşktan çok fiziksel tutkunun egemen olduğu bir yaşam vardır. Jupiter'in Ganymede'e olan eşcinsel eğilimi, Aeneas'ın aşk yerine politikayı yeğlemesi, Dido'nun gerçek sandığı aşkının bir yalan olması, Anna ile Iarbas'ın karşılıksız aşkları bu karamsar tablonun birer örneğidir. Marlowe'un üniversite yıllarının sonunda yazdığı *Kartaca Kraliçesi Dido* şeytani bir zekâyâ sahip olan yazarın o dönemdeki iç dünyasını da yansıtır.

Özdemir Nutku, 2014

Kısa Kaynakça

BARBER, C. L. *Creating Elizabethan Tragedy: The Theater of Marlowe and Kyd*, Chicago 1988.

CHAMBERS, E. K., *The Elizabethan Stage*, 4 cilt, Oxford at the Clarendon Press, 1923.

CLARK, Sandra [ed.], *Shakespeare Dictionary*, Penguin Books, 1999.

COLE, Douglas, *Suffering and Evil in the Plays of Christopher Marlowe*, Princeton Univ. Press, 1962.

FOXÉ, J., *Book of Martyrs and the Acts and Monuments of the Church*, II (1563), Kessinger Publishing 2003.

GRANTLEY, Darryll [ed.], ROBERTS, Peter [ed.], *Christopher Marlowe and English Renaissance Culture*, Aldershot 1996.

HATTAWAY, Michael, *Elizabethan Popular Theatre: Plays in Performance*, 1982.

KELSALL, Malcolm, *Christopher Marlowe*, Leiden 1981.

KOCHER, Paul H., *Christopher Marlowe: A Study of His Thought, Learning and Character*, Russell & Russell Publ., 1946.

KOTT Jan, *The Bottom Translation: Marlowe and Shakespeare and the Carnival Tradition*, 1987.

LEECH, Clifford, *Christopher Marlowe: Poet for the Stage (Ams Studies in the Renaissance)*, Prentice Hall Publ., 1978.

LEECH, Clifford, *Marlowe: A Collection of Critical Essays*, 1964.

LEVIN, Harry, *The Overreacher. A Study of Christopher Marlowe*, Cambridge / Harvard Univ. Press, 1952.

NUTKU, Özdemir, *Shakespeare Sözlüğü*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013.

ONIONS, C. T., *A Shakespeare Glossary* [genişletilmiş basım, ed. EAGLESON, Robert D.], 1986.

PARTRIDGE, Eric, *Dictionary of Historical Slang*, Routledge, Abingdon Oxford, 1982.

RIGGS, David, *The World of Christopher Marlowe*, Faber and Faber Publ., Londra 2004.

ROMANY, Frank, LINDSAY, Robert, *Christopher Marlowe. The Complete Plays*, Penguin Books, Londra 2003.

SANDERS, Wilbur, *The Dramatist and the Received Idea*, Cambridge University Press, 1968.

SHEPHERD, Simon, *Marlowe and the Politics of the Elizabethan Theatre*, 1986.

TILLEY, M. P., *A Dictionary of the Proverbs in England in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, 1950.

URRY, William, *Christopher Marlowe and Canterbury*, Faber & Faber Publ., Londra 1988.

VIRGIL, *The Aeneid*. Translation by Robert Fagles. Penguin Classics, 2008.

WEIL, Judith, *Christopher Marlowe: Merlin's Prophet*, Cambridge University Press, 1977.

WILSON, F. P., *Marlowe and the Early Shakespeare*, Clarendon Press, 1953.

WOODBIDGE, Linda, *Women and the English Renaissance*, Urbana 1986.

ZUCKER, David H., *Stage and Image in the Plays of Christopher Marlowe*, Longwood Press, 1972.

Kitab-ı Mukaddes, Kitabı Mukaddes Yayınları, İstanbul 1958.

Makaleler

COPE, Jackson I., “Marlowe’s Dido and the Titillating Children”, *English Literary Renaissance*, 4, 1974.

DANSON, Lawrence, “Christopher Marlowe: The Questioner”, *English Literary Renaissance*, 12 (1982), ss. 3-29.

GILL, Roma, “Marlowe’s Virgil: Dido Queene of Carthage”, *Review of English Studies*, 28, 1977.

GREENBLATT, Stephen J., “Marlowe and the Will to Absolute Play”, *Renaissance Self-Fashioning*, Chicago / London 1980.

HENDRICKS, Margo, “Managing the Barbarian: The Tragedy of Dido, Queen of Carthage”, *Renaissance Drama*, 23, 1992.

SEATON, Ethel, “Fresh Sources for Marlowe”, *Review of English Studies*, 5 (1929), ss. 385-401.

SMITH, Mary E., “Staging Marlowe’s Dido Queen of Carthage”, *Studies in English Literature, 1500- 1900*, 17, 1977.

WASWO, Richard, “Damnation, Protestant Style: Macbeth, Faustus and Christian Tragedy”, *Journal of Medieval and Renaissance Studies*, 4 (1974), ss. 63-99.

Kişiler

JUPITER

GANYMEDE

MERCURY ya da HERMES

VENÜS

AENEAS

ASCANIUS

Aeneas'ın oğlu

ACHATES

ILIONEUS

CLOANTHUS

SERGESTUS

IARBAS

Gaetulia Kralı

DIDO

ANNA

Dido'nun kız kardeşi

CUPID

JUNO

BİR LORD

DADI

HİZMETLİLER

I. Perde

1. Sahne

(Perde açılır;¹ Jupiter² Ganymede'i dizinde zıplatıp onunla oynamaktadır, Mercury³ uyumaktadır.)

JUPITER

Haydi sevgili Ganymede,⁴ oynaş benimle:
Juno⁵ ne derse desin, çok seviyorum seni.

GANYMEDE

Bana layık olmayan sevginizden daha fazlasını
hak ediyorum ama,
Beni koruyamıyorsunuz onun sert tokatlarından!
Bugün kadehlerinizi doldurduktan sonra,
Siz içkinizi içerken ve ben neşeyle tutarken peçeteyi
Döktüm diye içkiyi öyle bir tokat attı ki bana,
Bu tokatla kulaklarımdan kan geldi.

JUPITER

Ne? Nasıl cüret edermiş hayallerimin aşkına vurmaya?

---

1 Buradaki perde büyük bir olasılıkla Elizabeth dönemi sahnesinin gerisinde bulunan odacığın perdesidir. Sarayda oynandığı zaman oyun alanının gerisine perde ile önü kapalı bir odacık yapılıyordu.

2 Tanrılar tanrısı, Yunan mitolojisinde Zeus.

3 Haberci tanrı, ticaretin, gezginlerin ve hırsızların tanrısıdır, ruhlara yer altında kılavuzluk da yapar. Yunan mitolojisinde Hermes.

4 Ölümlülerin en güzeli sayılan Ganymedes, Troya kral ailesindendir. Ganymedes'e âşık olan Zeus onu kaçıır, tanrılar sofrasına saki yapar.

5 Jupiter'in karısı. Yunan mitolojisinde Here.

Saturn'ün ruhu adına ve üç kez salladığımda
Dünyayı titreten saçlarım⁶ üzerine yemin ederim ki,
Sana bir kez daha sataşırca,
Bir zamanlar Hercules'e zarar verince yaptığım gibi,
Ellerini, ayaklarını altın iplerle⁷ bağlar,
Onu bir gök taşı gibi sallandırırım yerle gök arasında.

GANYMEDE

Bu hoş eğlencenin bir görebilsem gerçekleştiğini,
Helen'in kardeşiyle⁸ bir olur, kahkahalar atardım,
Tanrıları getirirdim şaşarak baksınlar diye bu oyuna!
Sevgili Jupiter, bir kez olsun memnun ettiysem gözlerini,
Kartal kanatların⁹ arasında güzel görünüyorsam sana,
Ölümsüz güzelliğimi bu lütufla taçlandırırırsan,
Bütün ömrümü geçiririm senin o görkemli kollarında.

JUPITER

Tatlı yumurcak, ne istedin de yapmadım,
Yüzün gözlerime öyle hazlar veriyor ki,
Senin ateş saçan ışınlarını coşkuyla soludukça,
Ne zaman gözlerimin önünden çekip götürseler seni
Çoğu kez ürkütüp kaçırıyorum gecenin atlarını.
Otur kucağıma, benden ne dilerse dile,
Mağrur kadere hükmet ve kes zamanın ipini.
Tüm tanrılar emrinde değil mi,
Yer ve gök oyun alanın olmadı mı senin?
Seni güldürmek için bırak Vulcan¹⁰ dans etsin,
Dokuz kızım¹¹ türkü söylesin sana mutsuz olduğunda;
Juno'nun tavus kuşundan koparayım
Gururlandığı benekli tüyünü,
Yelpaze yapayım serinletmek için yüzünü;

---

6 Bkz. Ovidius, *Metamorphoses*, I, 179-80.

7 Here'nin cezası; bkz. Homeros, *İlyada*, XV.

8 Helene'nin kardeşleri Kastor ve Polydeukes'tir.

9 Jupiter Ganymedes'i kartal kılığına girerek kaçırmıştır.

10 Yer altı tanrısı, Yunan mitolojisinde Hephaistos; çirkin ve topaldı.

11 Esin perileri olan Musalar.

Yatağında daha tatlı uyuman için
Venüs'ün¹² kuğuları döksün gümüşü tüylerini;
Hermes¹³ göstermesin artık kanatlarını yeryüzüne,
Eğer canın çekerse kanatlarındaki tüyleri de
Bir bir yolarım tüylerini, işte bunun gibi.

[[*Bir tüy koparır.*]]

Yeter ki sen, “Rengi hoşuma gidiyor,” de,
Küçük aşkım, al şu kolyeyi!

[[*Mücevherler verir.*]]

Junom takmıştı bunları evlendiğimizde,
Benim sevgilim olarak tak onu boynuna,
Kollarını ve boynunu çaldığım mücevherlerle süsle.

GANYMEDE

Pırlanta küpe isterim kulağıma,
Ve güzel bir broş şapkama,
Sonra yüz kez kucaklaşıyorum seninle.

JUPITER

Benim sevgilim olursan, senin olur hepsi de.
(*Venüs girer.*)

VENÜS

Haydi, buyrun bakalım!
Benim Aeneas'ım denizlerde dolaşırken,
Her dev dalgaya bir kurban verip
O dalgalarla boğuşurken,
Sen oturmuş burada
Cilveleşiyorsun bu kadın kılıklı oğlanla.
Juno, hain Juno kuruldu
Boreas¹⁴ atlarının çektiği göksel arabasına,
Hebe'yi¹⁵ de oturttu arabacı oturağına,
Sürmesini istedi bulutların rüzgârlar diyarına,

---

12 Güzellik tanrıçası, Yunan mitolojisinde Aphrodite.

13 Merkür'ün Yunan mitolojisindeki karşılığı, haberci tanrı.

14 Poyraz.

15 Jupiter ile Juno'nun kızları. Ganymedes'ten önce tanrılar sofrasının sakisi.

Orada fırtınalarla kuşatılan
 Ve binlerce ürpertici hayalet tarafından korunan
 Aeolus'u¹⁶ bulup bize zarar vermesi için rica etti,
 Boğmasını istedi oğlumu yanındaki herkesle birlikte.
 Böylece rüzgârlar açmaya başladı tunç kapılarını
 Ve tüm Aeolia¹⁷ birden silaha sarıldı;
 Zavallı Troya şimdi denizde de yıkıma uğrayacak,
 Neptün'ün¹⁸ dalgaları birer kindar savaşçı oluverdi;
 Epeius'un¹⁹ atı dönüştü Etna yanardağına,
 Tahta duvarları yıkmayı bekliyor alesta
 Ve Aeolus, Agamemnon'un acımasız askerlerine
 emrettiği gibi,
 Emrediyor kabaran dalgalarına kenti yağmalamayı.
 Bak gündüzün nasıl da yolunu kesiyor gece,
 Ulysses'in²⁰ bir zamanlar Dolon'a²¹ yaptığı gibi!
 Vah bana! Rhesus'un²² atları gibi gafil avlanan yıldızlar,
 Karanlık çekip götürüyor Astraeus'un²³ çadırlarından.
 Sevgili oğlum, ne yapabilirim seni kurtarmak için
 Dev dalgalar tehdit ederken billur küremizi?
 Proteus,²⁴ dağlar boyu yükselen dalgalarıyla
 Gök kubbeye oynaşmaya mı kalkışıyor yoksa?
 Vefasız Jupiter, sen böyle mi ödüllendiriyorsun erdemi?
 Artık tanrıya hürmet kederden korumuyor mu ne?
 Madem yok bunun bir çaresi,
 O zaman öl Aeneas, tüm masumiyetinle.

16 Aiolos, rüzgâr tanrısı, Yunanların mitolojik atası Hellen'in oğlu.

17 Aiolos Adası, rüzgârlar ve fırtınalar ülkesi.

18 Deniz tanrısı, Yunan mitolojisinde Poseidon.

19 Epeios, Troya'nın ele geçirilmesinde kullanılan tahta atı yapan usta. Bkz. Homeros, *Odysseia*, VIII.

20 Odysseus.

21 Odysseus'un öldürdüğü Troyalı casus. Bkz. Homeros, *İlyada*, X.

22 Rhesos, yetiştirdiği cins atlarla ünlü Trakya kralı. Bkz. Homeros, *İlyada*, X.

23 Astraios, rüzgârların ve yıldızların babası olan titan.

24 Denizlerin ve ırmakların dalgalarını yöneten, denizdeki yaratıkların bekçisi, her kılığa girebilen tanrı.

JUPITER

Sakin ol Cytherea,²⁵ sakın dert etme,
Yollara düşen Aeneas'ın kaderi belli olduğuna göre,
Yakında dinlendirecek yorgun bedenini
Güzel surlar²⁶ ardında, daha önce söz verdiğim gibi.
Ama önce Turnus'un kentinin efendisi olmadan
Ya da tanrıçanın bugüne kadar çatılan kaşlarını
Gülümsemeye zorlamadan,
Kanla tomurcuklanmalı güzel talihi.
Üç kış savaşı Rutullarla²⁷
Sonunda kılıcıyla boyun eğdirecek onlara,
Hizaya getirmek için
Üç yaz harcayacak o öfkeli barbarlara;
Bunu başarınca, uzun zamandır ezilen zavallı Troya,
Küllerinden doğup başını kaldıracak,
Daha önce ölüyken yeniden çiçek açacak.
Güneşin ışınlarını paylaşan,
Güzelliğin ürünü, parlak Ascanius,²⁸
Atlas'ın inleyerek omuzladığı
Yıldız kuleleri arasında tahtını kuracak;
İmparatorluğunun sınırlarını gökler oluşturacak,
Gök mavisi kapılar onun adıyla donanacak
Ve sabah onun ünüyle gözlerini beslemek için
Bir an önce doğmaya çalışacak.
Böylece yiğit Hector'un soyu, çocukları
Roma'nın kraliyet esasını üç yüz yıl süreyle taşıyacak
Bir rahibe prenses Mars'tan hamile kalıp ikiz²⁹ doğuracak,
İkizlerin çabaları Troya'yı sonsuz kılacak.

---

25 Aphrodite, Venüs.

26 Aineias'ın [Aineias] gelecekteki kenti.

27 Mitolojide Kral Turnus'un idaresinde Roma'nın güneydoğusunda yaşayan küçük bir Latin halkı.

28 Aineias ile Kreusa'nın oğlu. Vergilius'un *Aeneis* adlı yapıtında Alba Longa'nın ilk kralı olarak Roma'nın kuruluş mitinde yer alır.

29 Roma'nın kurucuları Romus ve Romulus.

VENÜS

Deniz ve kum gemilerini her yandan kuşatmışken,
Ve Phoebus³⁰ sanki Styks'teymiş³¹ gibi,
Saçlarını Tiren Denizi'nin sularında kirletmekten

kaçınırken

Nasıl inanabilirim bu pohpohlamalara?

JUPITER

Hemen bakarım çaresine.

Hermes uyan ve yollan Neptün'ün ülkesine;
Rüzgâr tanrısı kaderle çarpışıyor şimdi,
Kral soyumuzdan gelen birini kuşatmış orada,
Benim tarafımdan de ki kibirle akrabamızı tehdit edene:
Fırtınasını çevirsin başka bir yöne
Ve zincirlesin onu Vulcan'ın sağlam tuncuyla.

[(Mercury çıkar.)]

Hoşça kal Venüs, oğlun korumamız altında,
Haydi Ganymede, biz bakalım kendi işimize.

(Jupiter ile Ganymede çıkar.)

VENÜS

Azgın denizler, yatıştırın kabaran bakışlarınızı,
Yol açın Aeneas'a sakince, güler yüzünüzle,
Eğer cehennem bulutlarıyla dolu gökler,
Onun göz alıcı onurunu sizden saklamasaydı,
Gurur duyardınız bu güzel yükü taşıdığınız için.
Hatırım için Oceanus³² merhamet et ona,
Senin arzulu kasıklarının çocuğu,
Kabarcıklı köpüklerinden³³ olan benim için.
Biliyorum Triton³⁴ Troya'yla işini bitirdi,
Bu yüzden acıyacak ona çektiklerini görünce,

---

30 Phoibos, Apollon'un sıfatlarından, parlak.

31 Dünya ile Hades'in yer altı ülkesini birbirinden ayıran ırmak.

32 Gaia'nın on iki titan çocuğundan ilkidir. Yeryüzünü çepeçevre saran evrensel bir ırmak olarak tasarlanmıştır.

33 Mitolojide Venüs deniz köpüğünden oluşmuştur.

34 Poseidon ile Amphitrite'nin belden yukarısı insan, aşağısı balık olan oğlu.

Onu bu zor durumdan kurtarmaları için
Çağırarak Thetis'i,³⁵ Cymodoce'yi.³⁶

(*Aeneas, Ascanius, [Achates] ve diğerleri ile girer.*)

Ne, oğlumun kıyıya çıktığını mı görüyorum yoksa?

Venüs, gözlerin özledikleri sevinci bulunca,

Şimdi nasıl da kavuştun huzura!

Yüce Jupiter her zaman saygı duyulsun sana,

Bu dostça yardımın için

En ihtiyacım olduğu zamanda!

Aeneas şikâyetlerini bitirinceye

Ve yere göğe çektiği eziyetleri anlatıncaya kadar,

Ben kılık değiştirip bekleyeceğim bu çalılıkta.

(*[Venüs bir tarafta durur.]*)

AENEAS

Siz eziyetin çocukları, sevgili yoldaşlarım,

Priamus'un kötü yazgısı bizi denizlerde izledi,

Helen'in zorla kaçırılması hâlâ başa bela.

O kadar çok tehlike atlattık ki biz!

Uluyan Scyllaları,³⁷ ses veren kayaları,

Cyclopların³⁸ mağaralarını ve korku veren Ceraunia'yı,³⁹

Bütün tehlikeleri geçtik, ama yaşıyoruz hâlâ!

Yüreğinizi sağlam tutun, kader hâlâ bizim dostumuz,

Geri gelebilir Bergama'nın⁴⁰ gururla övündüğü

o güzel günler.

ACHATES

Troya'nın yiğit prensi, bizim tek tanrımızsın sen,

Gücün ve kudretin kurtarıyor bizi sıkıntılarımızdan,

Güzel günlere dair umudumuz seninle artıyor.

---

35 Yunan mitolojisinde Tanrı Nereus'un elli kızından biridir, deniz perisi ya da su tanrıçası olarak geçer.

36 Kymodoke, Nereus kızlarından biri.

37 Skylla, Messina Boğazı'ndaki iki deniz canavarından biri. Diğeri bir girdap olan Kharybdis'tir.

38 Kykloplar, tek gözlü dev yaratıklar.

39 Epirus'taki Keraunian dağları.

40 Troya için kullanıldığı düşünülüyor; bkz. F. Romany - R. Lindsey, s. 567.

Sen gülümsedin mi gökte bulut kalmıyor,
Bakışların yaratıyor gece ile gündüzü.
Şu anda aşırı dert içinde olabiliriz,
Fırtınadan vurgun yemiş gibi görünebiliriz,
Yine de her zamanki sıcaklığını yaşayalım diye
Yaşlı güneş döker ışınlı saçlarını,
Aç kalmayalım diye de
Ormandaki her hayvan gönderir yavrusunu.

ASCANIUS

Baba bayılmak üzereyim, bir şeyler yemeliyim.

AENEAS

Ah canım oğlum, biraz daha sabretmelisin,
Öldürdüğümüz hayvanı pişirmek için ateş yakmalıyız.
Sevgili Achates, uzat şu çıra kutusunu, hem ateş yakıp
ısınalım,
Hem de kıyıda bulduğumuz yiyecekleri ateşte kızartalım.

[(*Aeneas ateş yakar.*)]

VENÜS

[(*Kendi kendine.*)]

Zorunluluk olmadık yetenekler veriyor insana!
Sevgili Aeneas, kim bilir şimdiye dek nelere katlandın!⁴¹

AENEAS

Gel, al şu kavı da bir ateş yak;
Yemeğimizi pişirmek için şu ormanda yeterince
kuru yaprak

Ve rüzgârın sürüklediği çalı çırpı bulabilirsin.
Ascanius git de kurut üstünü başını,
Bu arada ben de Achates'imle gidip dolaşayım,
Bir anlayalım rüzgâr bizi nerelere getirmiş,
İnsan mı, yoksa hayvan mı yaşar buralarda.

[(*Ascanius diğerleriyle çıkar.*)]

ACHATES

Kent ve halkın gereksinimlerini karşılamak için

---

41 Bkz. F. Romany - R. Lindsey, s.567.

Buraların havası güzel, toprağı da çok uygun,
Garip olan, bir insan ayağının izine rastlamamak.

VENÜS

[(*Kendi kendine.*)]

İşte şimdi rolümü oynamamın tam zamanı.

[(*Onlara.*)]

Hey delikanlılar, buraya geldiğinizde,
Kız kardeşlerimden herhangi birini gördünüz mü?
Sırtında sadağı, üstünde benekli leopar postu olanı?

AENEAS

Böyle birini ne gördüm ne de duydum.
Ama güzel kız adınızı öğrenebilir miyim acaba?
Görünüşün benzemiyor bir ölümlüye,
Konuşman da benzemiyor bir insanın konuşmasına.
Gözümüzü aldatan bir tanrıçasın sen,
Güzelliğini örtüyorsun ödünç aldığın bu kılıkla.
Ama ister güneşin göz kamaştıran kız kardeşi ol,
İster bakire Diana'nın perilerinden biri,
Mutlu yaşa, hazzının doruğunda
Ve hafiflet çektiğimiz acıları lütfunla,
Söyle bize, havasını soluduğumuz bu yer neresi,
Ne ad veriliyor kasırganın bizi attığı bu dünyaya.
Söyle bize, evet söyle biz bilmeyen insanlara,
O zaman sağ elim süt beyaz kurbanları
Dağlar gibi yıgsın sunaklarına
Ve övgüyle doldursun sunaklarını.

VENÜS

Böyle bir onurlandırma beni pek etkilemez yabancı,
Sur⁴² kentinden bakirelerin âdetidir
Yay ve sadaklarını gösterişsiz bir şekilde kuşanmak,
Özellikle bu amaçla mor giysiler giyerlerdi,
Çayırlarda daha rahat hareket edebilsinler
Ve izini sürdükleri uzun dişli

---

42 Tyre kenti, Kartaca ve Cadiz gibi gelişmiş bir Fenike kolonisiydi.

Yaban domuzunu haklayabilsinler diye.
Adını sorduğun bu yere,
Pön⁴³ Krallığı denir, zengin ve güçlü bir krallıktır,
Agenor'un görkemli kentine komşu,
Burası Güney Libya'nın başkentidir
Ve Sidonlu Kraliçe Dido hüküm sürer.
Peki ama, bunları soran siz kimsiniz?
Nereden gelip nereye gidiyorsunuz?

AENEAS

Troyalıyım, Aeneas benim adım,
Savaş yüzünden doğduğum yerden ayrıldım,
İtalya'ya gitmek üzere yelken açtım,
Kutsal soyum, asayı taşıyan Jupiter'den gelir.
Yirmi dört Frigya gemisiyle denizleri aştım,
Annem Venüs'ün rehberliğinde bu yolculuğu yaptım;
Ama gemilerimden yalnızca yedisi demir atabildi
Ve dalgalardan o kadar yıprandılar ki,
Sallanıp duruyorlar her gelen dalgada;
Hepsinin yükleri indirildiğinden,
Sintine suyunun ağırlığıyla batmadan kalabiliyorlar.
Tanrı bilir, kimsenin tanımadığı talihsiz ve çaresiz ben,
Bu Libya çöllerinde yol bulmaya çalışıyorum,
Sürgün edildim Avrupa'dan da, Asya'dan da,
Sığınacağım bir barınağım yok gök kubbeden başka.

VENÜS

Seni bu dost kıyıya yolladığına göre,
Kim olursan ol, kader seninle birlikte.
Tanrı aşkına, harekete geçin, hemen saraya gidin,
Dido gülümseyerek karşılayacaktır sizi;
Battığınızı sandığınız gemilerinize gelince,
Kasırgada batmadı hiçbiri,
Sapasağlam ulaştılar karaya, yakınlarda bir yere.

---

43 Romalıların Kartacalılar için kullandığı Punicus sözcüğü onların Fenikeli kökenini ifade eder.

Artık sizi kaderinizle baş başa bırakıyorum,
Yolculuğunuz için iyi şanslar diliyorum.

(*Çıkar.*)

AENEAS

Achates, bu kaçıp giden annemdi,
Yürüyüşünden tanıdım onu.
Dur, gitme güzel Venüs, oğlundan kaçma!
Çok acımasısın, neden böyle bırakıyorsun beni?
Biçim değiştirip böyle sık aldatacak mısın gözlerimi?
Dertlerimizi birbirimize içtenlikle anlatarak
El ele tutuşup konuşamaz mıyız yani?
Ama sen gittin, tek başıma bıraktın beni,
Dinmeyen inlemelerimle gökleri bıktırayım diye.
(*Çıkarlar.*)

2. Sahne

(*Ilioneus ve Cloanthus*
[ile Sergestus ve Iarbas] girerler.)

ILIONEUS

Gelin Troyalılar, bu yiğit lordu takip edin,
Bir bir anlatın ona başınıza gelenleri.

IARBAS

Siz kimsiniz, bizden ne istiyorsunuz?

ILIONEUS

Rüzgârların nefret ettiği zavallı Troyalılarız,
Zor durumdaki çaresiz insanların
Gereksindiği şeyleri diz çökerek diliyoruz sizden;
Kurtarın, kurtarın gemilerimizi acımasız yangınlardan
Ve binlerce dalgayla aldığı yaralardan,
Her türlü kötülüğün kovaladığı canımızı bağışlayın.
Libya tanrılarına karşı hata yapmaya gelmedik
Ya da evlerinizi, sunaklarınızı soymaya;

Ellerimiz yasa dışı işler için yaratılmadı,
Silahla sizi incitmek de değil amacımız.
Güç kullanmak geçmiyor barışçı aklımızdan,
Başarı duygumuzun kalmaması,
Zafer duygusunun yok olması,
Engelliyor yüreğimizde umut beslemeyi.

IARBAS

Söyleyin Troyalılar –gerçekten Troyalıysanız–
Boreas yelkenlerinizi parçalamadan önce,
Hangi bereketli bölgeye doğru yola çıkmıştınız?

CLOANTHUS

Bizim Hesperia⁴⁴ dediğimiz bir bölgeye,
Antik bir imparatorluk, savaşçılığı ile tanınmış,
Güzel Ceres'in⁴⁵ ekin zenginliği ile bolluk içinde,
Uzun süre barış içinde yöneten kralından dolayı
Şimdi İtalya diyoruz adına.
İşte oraya gidiyorduk ki,
Birden kasvetli Orion⁴⁶ çıktı ortaya
Ve sığ sulara yöneltti gemilerimizi,
Güney rüzgârı da tuzlu nefesiyle
Dağıttı gemileri tehlikeli kayalar arasına.
Oradan ancak birkaçımız kaçıp kurtulabildi;
Korkarım dalgalar yuttu geri kalanları.

IARBAS

Yiğit savaşçılar, bırakın yersiz korkuları,
Kartaca yardım etmeyi bilir darda kalanlara.

SERGESTUS

Evet ama barbarların tehdidi altında gemilerimiz,
Kumsala çıkmamıza izin vermiyorlar:
Kalabalık gruplar halinde kıyıya gelip
Toprağa ayak basmamızı engelliyorlar.

---

44 İtalya'nın eski adı.

45 Bereket tanrıçası, Yunan mitolojisinde Demeter.

46 Poseidon'un oğlu, dev bir avcıdır.

IARBAS

Ben sağlayacağım onların sizi rahatsız etmemelerini.
Adamlarınız ve siz sarayımızdaki şölene geleceksiniz,
Her Troyalı tarafımızdan hoş karşılanacaktır,
Jupiter'in biçare Baucis'in⁴⁷ evinde karşılandığı gibi.
Benimle gelin, kraliçemize götüreyim sizi,
Daha başka iyiliklerle o da destekleyecektir sözlerimi.

SERGESTUS

Ummadığımız bu konukseverliğiniz için,
Teşekkürler soylu lordum.
Aeneas'ı bir kez daha görebilsek
O zaman bu iyiliğinizin karşılığını,
Sözlerimizden çok daha fazlasıyla verebiliriz.
[[Çıkarlar.]]

---

47 Baukis, Zeus'u evinde konuk eden yoksul ve yaşlı köylü kadın.

II. Perde

1. Sahne

(*Aeneas, Achates, Ascanius [ve diğerkleri] girerler.*)

AENEAS

Neredeyim ben şimdi? Şunlar Kartaca surları olmalı.

ACHATES

Sevgili Aeneas'ım niye şaşırdı¹ birden?

AENEAS

Ah Achates'im, oğulları öldü diye

Ağlaya ağlaya yaşamını yitiren,

Kederinden kuruyup taşa dönen

Thebaili Niobe'de² bile

Bendeki gibi güçlü duygular yoktur.

Burada Priamus var diye,

Şurada Troya, ardında İda Dağı

Ve orada da Ksanthos Irmağı³ olmalıydı diyorum,

Olmadığını görünce de kahroluyorum.

ACHATES

Achates'in de içinden böyle geçiyor.

---

1 Aeneas, Priamos'un heykelini görünce şaşıır. Vergilius'da heykel değil, Priamos resmidir.

2 Thebaili değil, Lydia Kralı Tantalos'un kızıdır. Çocuklarının çokluğuyla bö-bürlendiğı için altı kızıyla altı oğlu Artemis ve Apollon tarafından öldürölür. Niobe bunun üzerine Spil Dağı'nda ağlayan bir taşa dönüşür.

3 Küçük Menderes.

Elimde değil, ama dizlerimin üstüne düşüyorum
Ve elini öpüyorum. Ah Hecuba⁴ nerede?
Her zaman şurada otururdu,
Ama hiçbir şey yok burada havadan başka,
Bu sadece bir kaya.

AENEAS

Yine de bu kaya ağlatıyor Aeneas'ı!
Dualarım Pygmalion'unkiler⁵ gibi
Ona can verebilse keşke,
O zaman Troya'ya yelken açardık
Ve Priamus'tan geriye hiçbir şey kalmadığı için
Gülüp oynayan taş yürekli Yunanlardan
İntikamımızı alırdık!
Ama hayır, Priamus yaşıyor, bakın şurada!
Haydi, haydi gemilere!
Kovalayın şu kötü niyetli Yunanları!

ACHATES

Bu ne demek Aeneas?

AENEAS

Achates, gözlerim bir taş olduğunu söylese de
Zihnim bu Priamus'un ta kendisidir diyor;
Kederli yüreğim iç çekerek hayır deyince,
Dışarı fırlayıp Priamus'a can vermek istiyor.
Ah ben ölseydim de sen yaşasaydın keşke!
Achates bak, Priamus el sallıyor!
Troya yenilmedi, o yaşıyor!

ACHATES

Aeneas, böyle olmasını isteyen zihnin
Gözlerini yanıltıyor. Priamus öldü.

AENEAS

Doğru, Troya yağmalandı, Priamus öldü,
Neden yaşayacakmış Aeneas öyleyse?

---

4 Hekabe, Troya Kralı Priamos'un karısı.

5 Kendi yaptığı kadın heykeline âşık olan Kıbrıslı efsanevi heykeltıraş.

ASCANIUS

Sevgili babacığım, bırak gözyaşı dökmeyi,
Eğer o Priamus olsaydı, bana gülümserdi.

ACHATES

Aeneas bak, kent halkı buraya geliyor.
Bırak şu yakınmayı, yoksa gülerler bu kaygılı halimize.
(*Cloanthus, Sergestus, Ilioneus [ve diğerleri]*
girerler.)⁶

AENEAS

Bu kentin lordları ya da unvanlarınız neyse,
Merhamet edip lütfen söyleyin bize,
Kimler yaşar bu güzel kentte,
Nasıl insanlardır, kim yönetir onları?
Biz bu kıyıya çıkmak zorunda kalan yabancılarız,
Hiçbir fikrimiz yok, nasıl bir diyardayız.

ILIONEUS

Onu göremiyorum, ama bu Aeneas'ın sesi,
Bunlardan hiçbiri komutanımız olamaz.

ACHATES

Bu soylunun konuşması Ilioneus'un ki gibi,
Ama o hiç böyle giyinmez ki.

SERGESTUS

Siz Achates'siniz ya da ben hayal görüyorum.

ACHATES

Aeneas bak, bu Sergestus ya da onun hayaleti.

ILIONEUS

Ona Aeneas dedi, haydi ayaklarına kapanalım.

CLOANTHUS

Bu bizim komutanımız! Bak, şu da Ascanius!

SERGESTUS

Çok yaşasın Aeneas ile Ascanius!

---

6 Birbirlerini tanımazlar, çünkü gelen Troyalılar zengin Kartaca giysileri içinde, Aeneas ve arkadaşları yırtık pırtık, kirlenmiş giysiler içindedirler. Vergilius'un yapıtında Aeneas görünmez olur.

AENEAS

Achates sen konuş, benim sevinçten dilim tutuldu.

ACHATES

Ilioneus, demek hayattasınız ha?

ILIONEUS

Şükürler olsun Achates'i gördüğüm ana.

CLOANTHUS

Aeneas, sadık dostlarından niye uzakta duruyor?

AENEAS

Sergestus, Ilioneus ve siz hepiniz;

Sizleri görmek birden şaşırttı beni.

Ah hangi kader bu hale soktu sevgili dostlarımı?

Şimdi söyleyin bana, bilmek istiyorum her şeyi.

ILIONEUS

Sevgili Aeneas, şu gördüğün Kartaca surları,

Burada Kraliçe Dido taşıyor hükümdarlık tacını,

Troya adını duyunca bizlere konukseverlik gösterdi,

Üstümüzdeki bu değerli giysileri verdi.

Kimin hizmetinde olduğumuzu sık sık sordu,

Ona adınızı söylediğimizde

Gemilerinizi denizin yuttuğunu düşünerek

Gözyaşlarını tutamadı;

Şimdi sizi karşısında görünce çok sevinecek!

SERGESTUS

Bakın, hizmetliler salona girip çıkıyorlar,

Yemekleri getiriyorlar. Dido da uzakta değildir.

ILIONEUS

İşte kendisi de geliyor, Aeneas ona iyice bak.

AENEAS

Ona iyice bakıyorum, ama o görmüyor beni.

(Dido, [Anna, Iarbas ve] maiyetiyle girer.)

DIDO

Bana dikkatle bakan yabancı, kimsin sen?

AENEAS

Bir zamanlar Troyalıydım kudretli kraliçe,
Ama Troya artık yok, nereliyim desem acaba?

ILIONEUS

Namı büyük Dido, o bizim komutanımız,
Savaşçı Aeneas.

DIDO

Kahraman Aeneas böyle pırtılar içinde ha!
Gidin, hemen Sichaeus'un⁷ giysilerini getirin.
Yiğit prens, hoş geldiniz Kartaca'ya ve bana,
Her ikimiz de mutluyuz Aeneas konuğumuz diye.
Oturun şu koltuğa ve yemek yiyin kraliçeyle;
Aeneas yine Aeneas'tır,
Irus'un⁸ kötü giysilerini bile giyse.

AENEAS

Bu koltuk uygun değil huzur kaçırın birine,
Majesteleri izin verirlerse, Aeneas katılmasın size;
Soyum iyi de olsa, talihim kötü,
Bir kraliçeye eşlik etmek için.

DIDO

Talihin soyundan da iyi olabilir.
Haydi otur Aeneas, otur Dido'nun yanına,
Sandığım gibi bu senin oğlunsa,
O da otursun buraya.
Keyfine bak sen güzel çocuk.

AENEAS

Bu yere yakışmıyorum ben. N'olur bağışlayın beni!

DIDO

Ben öyle istiyorum. Aeneas rahat ol.

ASCANTUS

Madam, siz benim annem olun.

---

7 Sicharbas, zengin bir Fenikeli, Dido'nun ölen kocası. Acerbas olarak da anılır.

8 İros ya da Arnaïos, Odysseus ile tartışan dilenci. Bkz. Homeros, *Odysseia*, XVIII.

DIDO

Olurum tatlı çocuk.

[(*Aeneas'a.*)]

Aeneas, haydi ama;

İçiyorum işte talihinin açılmasına,

Yıldızının parlamasına.

[(*Kadehini kaldırıp içer.*)]

AENEAS

Âcizane teşekkürler ederim efendimiz.

DIDO

Kim olduğunu hatırla. Kendin gibi konuş;

Tevazu uşaklara yaraşır sadece.

AENEAS

Aeneas kadar kim sefil olabilir ki?

DIDO

Seni mutlu etmek Dido'nun elinde,

Bu yüzden emin olmalısın sefil olmadığına.

AENEAS

İçiyorum Priamus'a! Troya'ya! Hecuba'ya!

DIDO

Troya'nın nasıl yenildiğini tüm ayrıntılarıyla

Ve dosdoğru bir şekilde senden rica edebilir miyim?

Çünkü kentin düşmesine ilişkin

Birçok söylenti dolaşıyor ortalıkta

Ve hiçbirisi tutmuyor birbirini.

Kimi diyor Antenor⁹ kente ihanet etti,

Kimileri de suçu atıyor Sinon'a;¹⁰

Hepsi sonunda Troya'nın yenildiğini

Ve Priamus'un öldüğünü belirtiyor.

Ama nasıl, hiç bilinmiyor.

---

9 Kral Priamos'un danışmanı. Troya düştükten sonra Antenor ve oğulları Akhalarca korunur.

10 Akhaların çekilirken serbest bıraktıkları Troyalı savaşçı, hainlik edip tahta atın içeriye alınmasını sağlar.

AENEAS

Dido, acı dolu bir öyküyü anlatmamı istiyor,
Bunun anıları solgun ölümün taş gürzü gibi,
Duygularımı acı çeken yüreğimden ezerek çıkartıyor,
Aeneas'ı Dido'nun ayaklarının dibine yıkıyor.

DIDO

Ne? Aeneas yiğitçe savunduğu Troya'yı anımsayınca,
Kendinden mi geçiyor yoksa?
Haydi, cesaretini topla ve konuş.

AENEAS

Öyleyse konuş Aeneas Achilles'in diliyle,
Dido ve siz Kartacalı soylular dinleyin beni,
Dinleyin günbegün yapılan kavgalara
Ve katliamlara alışkın Myrmidonların¹¹
Taş kesmiş kulaklarıyla,
Acıklı öyküm sizi derinden etkileyebilir yoksa.
On yıllık savaştan yorgun düşen Yunan askerleri
Başladılar bağrıışmaya: "Gemilerimize dönelim,
Troya zapt edilemez, daha ne duruyoruz burada?"
Bu bağrıışmalardan dehşete düşen Atreusoğlu,
Kraliyet çadırına çağırdı komutanlarını,
Biz Troyalıların onlarda açtığımız yaraları görmüştü,
Adamlarının sayısı da iyice azalmıştı,
Geriye kalanlar halsizdi ve cesareti kırılmıştı,
Karargâhın toplanmasına karar verdiler,
Böylece Tenedos'a¹² gitti bütün birlikler;
Kıyıda rastladıkları Ulysses onlara,
Geri dönmelerini söyledi baldan tatlı sözlerle;
Onları ikna etmek için sürdürürken konuşmasını,
Rüzgârla kabaran dev dalgalar dövmeye başladı kıyıyı
Ve haşın fırtına bulutlarıyla gök kubbe karardı.

---

11 Akhilleus'un kendi ordusu olarak Troya seferine götürdüğü, kökenleri karıncalara dayanan kavim.

12 Bozcaada.

Sonra o kalmalarını tanrıların istediğini ileri sürdü
Ve Troya'nın yenileceği öngörüsünde bulundu;
Ardından sahtekâr Sinon'u,
O kurnaz herifi, o yalancı düzenbazı,
Hermes'in kavalından yapılan tatlı diliyle,
Yüz uyanık gözü uyutan adamı¹³ çağırdı;
Epeius tahta atı yapmış olduğundan
Ulysses onu başında kurban çelengi ile
Kadersiz kentimize yolladı.
Elleri arkasından bağlanmıştı ve gözlerini
Ölmek isteyenler gibi gökyüzüne dikmişti,
Ksantos kıyısında çamurlarda sürünürken
Frigyalı çobanlar bulup saktular surlardan içeri,
Sonra da çıkardılar Priamus'un huzuruna,
Orada öyle acınası davrandı,
Öyle pişmanlıkla baktı,
O kadar inandırıcı yeminler etti ki,
Yaşlı adam bundan çok etkilendi,
Onu öptü, kucakladı ve çözdü bağlarını
Ve sonra – Ah Dido, bağışla beni!

DIDO

Olmaz, burada bırakma, sonrasını da anlat bana.

AENEAS

Ah, o alçağın akıl çelen sözlerini dinleyen Priamus,
Epeius'un çam ağacından yaptığı atın
Minerva'nın¹⁴ öfkesini dindirecek bir kurban olduğuna
inandı;

Atın boş karnında mızrak kıran
Laocoon'u¹⁵ cezalandırmak için

13 Zeus'un sevgilisi İo'nun başına Hera tarafından dikilen yüz gözlü bekçi Argos'u Hermes uyutur, sonra da öldürür.

14 Roma'nın Etrüsk kökenli, akıl ve erdem tanrıçası. Yunan mitolojisinde Athena.

15 Laokoon, tahta atın karnına mızrakla vurup oyuk olduğunu anlayan, kente sokulmasına karşı çıkan Apollon rahibi.

Kanatlı iki yılanın sokup öldürdüğünü düşündü.
Şaşkın bir halde bizlere
Atı saygıyla Troya'ya sokmamızı emretti;
Ben de yer aldım bu talihsiz işte:
Bu eller de yardım etti atı çekmeye kapıdan içeri,
O kadar büyüktü ki, sur kapısından girmiyordu.
Hiç girmeseydi keşke, o zaman Troya düşmezdi!
Ama Priamus gecikme istemiyordu,
Bin koçbaşının bile delemeyeceği
Güçlü surlarda büyük bir gedik açtırdı,
Böylece surlardan geçti o ölümcül alet,
Biz de tuttuk, o lanetli ayaklarının dibinde
Neşeyle şölen verdik kendimize,
Kimimiz şarapla sarhoş oldu,
Kimimiz derin bir uykuya daldı.
Bunu gören Sinon Yunan casuslara işaret etti,
Hemen Tenedos'a gidip karargâha haber vermelerini
istedi.

Sonra atın karnını açtı ve birden
Neoptolemus¹⁶ dışarı fırladı ve mızrağını yere sapladı,
Ondan sonra bin Yunan daha,
O korkunç suratlarındaki sönmez ateş
Asya'nın gururunu¹⁷ yakıp kül etti.
Bu arada düşman ordusu surların önüne gelmişti,
Açılan gedikten girip sokaklara yayıldılar,
Ötekilerle buluşup “Öldür! Öldür!” diye bağıştılar.
Korkarak uyandım bu birbirine karışan bağırışlarla,
O dehşeti gördüm burçtan aşağı baktığımda:
Bebekler ana babalarının kanlarında yüzüyordu
Ve öbek öbek yığılmıştı başsız cesetler,
Yarı ölü bakireler altın saçlarından sürüklenip
Mızraklardan oluşmuş çemberlerin üstüne fırlatılıyordu,

16 Akhilleus'un oğlu, Pyrrhus / Pyrrhos olarak da anılır.

17 Troya.

Yaşlı böğürlerine kılıç sokulmuş ihtiyarlar diz çökmüştü,
Yunan gençlerinden merhamet dileniyordu,
Onlarsa beyinlerini parçalıyorlardı çelik baltalarıyla.
Hemen zırhımı kuşanıp çektim kılıcımı,
Tam aşağı inecektim ki,
Kül rengi yüzü, sülfür mavisi gözleriyle,
Kolları omuzdan kopmuş, göğsü yara dolu
Hector'un hayaletini gördüm –
Bu manzara karşısında gözyaşlarımı tutamadım –
Achilles'in atı topuklarındaki sırimlarla,
Onu Yunan saflarına zaferle sürüklemişti,
Toprağı yarararak fırlamış, haykırıyordu:
“Aeneas kaç! Troya yanıyor, Yunanlar kenti ele geçirdi!”

DIDO

Ah Hector, kim adını duyar da ağlamaz ki?

AENEAS

Ama ben dışarı fırlayıp canımı düşünmeden
Girdim kalabalığın içine ve bu kılıçla
Birçoğunun vahşi ruhunu cehenneme yolladım.
Sonunda Pyrrhus geldi, azgın ve öfkeliydi,
Zırhından kan damlıyordu ve mızrağının ucuna
Priamus'un en küçük oğlunun kafası geçirilmişti,
Ardından bir grup Myrmidon sökün etti,
Katil pençelerinde güzel Troya'yı tutuşturan meşaleler
vardı;

Hepsi tepeme üşüştü, “Bu o!” diye bağıştılar.

DIDO

Ah, zavallı Aeneas nasıl kurtuldu ellerinden?

AENEAS

Benim için kaygılanan annem Venüs,
Çekti aldı onların habis ağlarından ve bağlarından;
Böylece kurtuldum azgın Pyrrhus'un gazabından,
Bunun üzerine o, kralın sarayına koştu,
Priamus'u Jove¹⁸ sunağında buldu,

Kuru, yaşlı boynuna Hecuba sarılmıştı,
El ele tutuşmuş bağırılarını dövüyorlardı,
Onlar yere çöktüklerinde Pyrrhus kaldırdı enli kılıcını,
Megaera'nın¹⁹ gözleriyle baktı suratlarına,
Binlerce ölüm tehdidi vardı her bakışında.
Yaşlı kral titrek bir sesle şöyle seslendi ona:
“Achilles'in oğlu, bir düşün kim olduğumu;
Elli oğlun babasıydım, ama hepsi öldürüldü,
Kaderimin efendisiydim, ama tersine döndü,
Bu kentin kralıydım, ama Troyam ateşe verildi,
Artık ne baba, ne efendi, ne de kralım.
Yine de en zavallı insan bile yaşamak istemez mi?
Yüce Neoptolemus, bırak yaşayayım!”
Ama o kılını kıpırdatmadı, güldü gözyaşlarına,
Bu kasap hâlâ havadayken Priamus'un yakaran elleri,
Bastı göğsüne ayağıyla, ellerini kesti.

DIDO

Bu kadar yeter Aeneas! Daha fazla dinleyemem artık.

AENEAS

Çılgına dönen kraliçe atıldı Pyrrhus'un suratına,
Geçirdi tırnaklarını göz kapaklarına,
Bu biraz olsun uzattı kocasının yaşamını.
Sonunda askerler çekti onu ayaklarından,
Havaya savurdular bağırta bağırta,
Bu haykırış yaralı kralda yankılandı;
Achilles'in oğlunu tutmak için kaldırdı elsiz kollarını
Unutmuştu gücünün ve ellerinin olmadığını;
Pyrrhus aldırmadı, savurdu kılıcını,
Kılıcının rüzgârıyla kral yere düştü,
O zaman karnından çenesine kadar yaşlı Priamus'u deşti,
Priamus son nefesini verirken
Jove'un mermer heykeli kaşlarını çattı,

---

19 Megaera, suçluları cezalandıran üç öç tanrıçasından biri. Diğerleri Alekto ve Tisiphone'dir.

Pyrrhus'un bu alçakça hareketini lanetler gibiydi.
Ama o çekinmedi bundan, babasının sancağını aldı,
Dikti bunu yaşlı kralın buz gibi soğuk karnına,
Sonra da büyük bir zafer kazanmış gibi
Koştı Troya sokaklarına,
Ne ki yürüyemiyordu doğranmış insan cesetlerinden;
Bu yüzden dayandı kılıcına, taş gibi kımıldamadan durdu,
Zengin İlion'un yanışını seyretti.
Bu arada ben sırtlamıştım babamı,
Bu küçük çocuğu kucağıma almış,
Sevgili eşim, güzel Creusa'yı elinden tutmuştum;
Ve sen Achates, işte o zaman kılıcınla yol açmıştın,
Ama Yunanlar kısıvrak kuşatmışlardı çevremizi.
Ne yazık ki orada yitirdim sevgili karımı,
Eğer erkekçe çarpışmamış olsaydık, bu öyküyü
anlatamazdım.

Ama erkeklik yetmedi; kaçmak zorunda kaldık.
Gemilerimize giderken, bildiğiniz gibi,
Kassandra'nın sürüklendiği gördük sokaklarda,
Ajax²⁰ zorla sahip olmuştu ona Diana tapınağında,
Ağlamaktan yüzü şişmiş, saçları karışmıştı,
Gemiye götürmek için onu kucağıma aldım;
Ama birden Yunanlar çıkageldi,
Ben de onu orada bırakmak zorunda kaldım.
Daha sonra ulaştık gemilere, biz güvertedekeyken
Polyxena²¹ bağıırıyordu, "Aeneas, dur!" diye,
"Yunanlar kovalıyorlar beni, bekle, beni de al gemiye!"
Bu haykırışından etkilendim, hemen atladım denize,
Onu sırtıma alıp gemiye taşımayı düşünüyordum,
Çünkü gemiler çoktan denize açılmışlardı,
Ben yüzerken, o kıyıda bekliyordu,
Birden acımasız Myrmidonlar saldırdılar ona
Ve sonra Pyrrhus'un kurbanı oldu.

20 Oileus oğlu Aias.

21 Polyksena, Priamos'un en küçük kızı.

DIDO

Üzüntüden eriyip öleceğim şimdi, Aeneas yeter.

ANNA

Ya yaşlı Hecuba'ya ne oldu?

IARBAS

Aeneas nasıl döndü gemiye?

DIDO

Peki ya savaşa neden olan Helen nasıl kaçtı?

AENEAS

Achates, sen anlat, bu keder beni çok yordu.

ACHATES

Kraliçeye ne oldu bilemiyoruz;

Onu tutsak alıp Yunanistan'a götürmüşler diye duyduk.

Aeneas'a gelince, o hemen yüzerek geri döndü.

Helen ise Alexander²² öldükten sonra,

İhanet etti sevgilisi Deiphobus'a,²³

Böylece barıştı Menelaus'la.²⁴

DIDO

Ah keşke o erkek avcısı şırfıntı hiç doğmasaydı!

Troyalı, beni çok üzdü bu acıklı öykün.

Haydi gel, bu kederli düşünceleri bizden uzaklaştıracak

Ve bizi neşelendirecek bir eğlence bulalım.

(*[Ascanius'tan başka] herkes çıkar.*)

(*Venüs [Cupid ile] başka bir kapıdan girer*

ve Ascanius'u kolundan tutar.)

VENÜS

Güzel çocuk, sen Dido'nun nedimesiyle kal,

Ben sana badem şekeri ve şekerlemeler ile

Gümüş bir kemer ve altın işlemeli bir kese vereceğim,

Senin oyun arkadaşın olsun bu genç prens de.

ASCANIUS

Sen Kraliçe Dido'nun oğlu musun?

---

²² Paris'in diğer adı.

²³ Deiphobos, Priamos ile Hekabe'nin oğullarından biri.

²⁴ Menelaos, Agamemnon'un kardeşi ve Helen'in kocası.

CUPID

Evet, bak bu güzel yayı da annem verdi bana.

ASCANIUS

Benim de böyle bir sadağım ve yayım olacak mı?

VENÜS

Dido tatlı Ascanius'a

Böyle bir yay, bir sadak ve altın oklar verecek.

Dido'nun hatırı için seni kollarıma alıyorum

Ve şapkana şu parlak tüyleri takıyorum;

Kucağımda ye şekerlerini, sana ninni söyleyeceğim.

Mışıl mışıl uyuyor bu korulukta şimdi,

Ascanius'u yatırayım şu yeşil çalılıklar arasına,

Üstüne hoş kokulu menekşeler,

Utangaç güller ve mor sümbüller serpeyim;

Şu süt beyazı güvercinler nöbet tutsun başında,

Kim onu incitmeye kalkarsa,

Hemen uçsunlar Cytherea'nın avucuna.

Şimdi Cupid, Ascanius'un biçimine gir, Dido'ya git,

Seni Ascanius sanıp kucağına alacak

Ve seninle oynayacak;

İşte o zaman beyaz göğsüne okunun ucuyla dokun,

Böylece deli gibi âşık olsun Aeneas'a

Ve onartsın hasar gören gemilerini,

Askerlerine erzak, ona değerli armağanlar versin,

O da sonunda İtalya'ya yelken açsın

Ya da Kartaca'da tahta çıksın.

CUPID

Peki güzel anneciğim,²⁵ rolümü öyle oynayacağım ki,

Her dokunuşum yaralayacak Dido'nun yüreğini.

[[Çıkar.]]

VENÜS

Uyu sevgili torunum, şu serin gölgelikte,

Irmakların şırıltısını, hayvanların kükremesini,

---

25 Bazı mitolojik öykülere göre Cupid Venüs'ün oğludur.

Rüzgârların uğultusunu, yaprakların hışırtısını
Duymadan uyu. Her şey dingin olacak,
Seni hiçbir şey uykudan uyandırmayacak
Ben geri gelene, seni götürene dek.

(*Çıkar.*)

III. Perde

1. Sahne

([*Ascanius* görünümünde] *Cupid yalnız başına girer.*)

CUPID

Fırsat bu fırsat Cupid, Kartaca Kraliçesi'nin
Kardeşine âşık olmasını sağla;
Şu altın oku iyice yeninin içine sakla,
Venüs'ün oğlu olduğunu anlamasın;
Başımı hafifçe okşamaya başladığında,
Göğsüne dokunup onu fethedeceğim.

(*Iarbas, Anna ve Dido girer.*)

IARBAS

Güzel Dido, senin için ne kadar acı çekmeliyim daha?
Gösterdiğin sevgi yetmiyor bana,
Sahip olmalıyım arzuladığıma:
Lafta kalan sevgi çok çocukça.

DIDO

Iarbas, bil ki benimle evlenmek isteyenler arasında –
Senden yüce, kudretli krallar olmasına rağmen –
Sana gösterdim en büyük ilgiyi.
Hatta korkarım Dido'nun Iarbas'la sıkı fıkı olması
Birçoklarınca hafiflik olarak anlaşıldı,
Ama tanrılar tanığımdır ki,
Dido asla şehvet duyguları beslememiştir gönlünde.

IARBAS

Ama Dido bir lütuftur istediğim.

DIDO

Kaygılanma Iarbas, Dido bir gün senin olabilir.

ANNA

Kardeşim bak, Aeneas'ın oğlu,
Eteğinle oynayıp sarılıyor sana.

CUPID

Ama Dido beni kucağına almıyor,
Onun oğlu olmayacağım, beni sevmiyor.

DIDO

Ağlama tatlı çocuk, Dido'nun oğlu olacaksın,
Gel kucağıma otur ve şarkı söyle bana.
([*Cupid şarkı söyler.*])

Yeter çocuğum, biraz da konuşalım,
Söyle, nereden öğrendin bu güzel şarkıyı?

CUPID

Yengem Helen öğretti, Troya'dayken.

DIDO

Ascanius güldüğünde ne kadar da sevimli!

CUPID

Dido boynuna sarılmama izin verir mi?

DIDO

Evet afacan, öpmene de izin verir.

CUPID

Ne vereceksin bana? Şu yelpazeyi istiyorum.

DIDO

Al Ascanius, babanın hatırı için.

IARBAS

Haydi Dido, bırak Ascanius'u! Biraz yürüyelim.

DIDO

Sen yürü, Ascanius kalacak.

IARBAS

Acımasız kraliçe, bana olan sevgin bu kadar mı?

DIDO

Iarbas dur, seninle geliyorum.

CUPID

Annem giderse ben de onunla giderim.

DIDO

[(*Iarbas'a.*)]

Niye buradasın? Sen sevgilim değilsin ki.

IARBAS

Iarbas öl artık, görüyorsun, o seni terk ediyor!

DIDO

Hayır Iarbas, yaşa; “Sevgilim değilsin”

Dedirtecek ne yaptın? Bir şeyler yaptın herhalde,

Git diyorum sana! Git buradan,

Terk et Kartaca'yı! Gözüme görünme!

IARBAS

Zengin Gaetulia'nın¹ kralı değil miyim ben?

DIDO

Iarbas özür dilerim, biraz bekle.

CUPID

Anne, buraya bak.

DIDO

Ne diye zengin Gaetulia'dan söz ediyorsun bana?

Ben de Libya Kraliçesi değil miyim? Öyleyse git buradan!

IARBAS

Sevgilimi hoşnut etmek için gidiyorum,

Yoksa dünyaları verseler ayrılmam Kartaca'dan.

DIDO

Iarbas!

IARBAS

Dido beni geri mi çağırıyor?

DIDO

Hayır, bir daha beni asla görmemeni emrediyorum.

---

¹ Roma döneminde Kuzey Afrika'nın iç kesimlerinde göçebe kabilelerin yerleştiği bir bölge.

IARBAS

O zaman gözlerimi oy ya da öldür beni.
(*Iarbas çıkar.*)

ANNA

Dido, Iarbas'ın gitmesini neden istedi?

DIDO

Çünkü göz zevkimi bozuyor onun iğrenç surati,
Ayrıca gönlümde başka bir aşk kutsandı.
Ah Anna, bir bilsen aşkın ne güzel bir şey olduğunu,
Hemen bırakırdın tek başına yaşamayı.

ANNA

Zavallı ben, çok iyi bilirim aşk acısını.
[(*Kendi kendine.*)]

Ah keşke Iarbas beni sevebilseydi!

DIDO

Aeneas kibar ve yakışıklı, değil mi?

ANNA

Evet. Iarbas da kaba ve lütfa değmez.

DIDO

Güzel de konuşuyor, değil mi?

ANNA

Evet. Iarbas da görgüsüz ve köylü.

DIDO

Bana Iarbas'tan söz etme! Sevgili Anna, söyle,
Aeneas, Dido'nun aşkını hak etmiyor mu?

ANNA

Sen kardeşim, dünyanın kraliçesi de olsan,
Aeneas elbette hak ediyor senin aşkını;
O kadar yakışıklı ki, nereye giderse gitsin
Bütün bakışlar ona çevriliyor.

DIDO

Söyle onlara, benden başkası bakmasın Aeneas'a,
Aşağılık bakışlarıyla sevgilimin yüzünü kirletirler sonra.
Anna, sevgili kardeşim Anna, git ona,
Yoksa eriyip yok olacağım bu güzel duygularla.

ANNA

Iarbas'ın aşkını karşılıksız mı bırakıyorsun yoksa?

DIDO

Yine duymam mı gerekiyor bu iğrenç adı?

Koş, Aeneas'a git, yoksa ben koşacağım ona.

(*Anna çıkar.*)

CUPID

Babamı incitmemelisin buraya gelince.

DIDO

Hayır, senin hatırın için babanı çok seveceğim.

Ah kendini beğenmiş, aptal Dido, şu ana kadar

Onun yakışıklı olduğunu hiç düşünmemiştin!

Ama şimdi, bu aptallığımı telafi etmek için

Onun altın sarısı saçlarından bilezik yapacağım kendime;

O ışıldayan gözleri aynam olacak benim,

Dudakları da sunağım, ben de

Denizdeki kum kadar sayısız öpücük sunacağım ona.

Müzik yerine, onun konuşmasını dinleyeceğim,

Onun bakışları olacak benim tek kitaplığım

Ve sen Aeneas, hazinesi olacaksın Dido'nun,

Yirmi bin Hindistan'ın zenginliğinden

Daha fazlasını saklayacağım o güzel göğsünde.

Ah işte geliyor! Aşk, ey aşk yardım et Dido'ya,

Düşündüklerinin izin verdiğinden daha makul olsun diye,

Yoksa dünya şaşırıp kalır haline.

(*[Aeneas, Achates, Sergestus, Ilioneus
ve Cloanthus girer.]*)

Achates, efendini memnun etti mi Kartaca?

ACHATES

Bunu size Aeneas söyleyecek majesteleri.

DIDO

Aeneas, burada mısın?

AENEAS

Anladığıma göre, majesteleri beni çağırmışlar.

DIDO

Hayır, ama madem geldin, söyle bana,
Dido, seni en çok nasıl memnun edebilir?

AENEAS

O kadar çok şey aldım ki Dido'nun ellerinden,
Daha fazlasını isteyemem yüzüm kızarmadan.
Ancak Afrika Kraliçesi, gemilerimin donanımı yok oldu,
Yelkenlerim fırtınadan paramparça durumda,
Küreklerim kırık, halat takımlarım kayboldu,
Kayalara çarpıp kıyıya oturan filom dağıldı, parçalandı;
Harap donanmamda ne dümen kaldı, ne çapa;
Azgın fırtına yıktı güverteye seren direklerimizi.
Dido, bu zavallı durumumuza çare olursa,
Hayatımızın kurtarıcısı sayacağız onu.

DIDO

Aeneas, onartacağım senin Troya gemilerini,
Ama bir koşulla: Benimle kalırsan
Ve Achates'e izin verirsen
İtalya'ya tek başına gitsin diye.
Sana hoş kokulu ağaç kabuklarına sarılı
Altın yaldızlı halat takımları,
Dalgaların içinde neşeyle oynaşacak
Delikli fildişi kürekler veririm.
Kristal kayalardan çapaların olacak
Kaybedersen dalgaların üstünde parlasın diye;
Şişen yelkenlerinin çekileceği direklerin
Delikli çatkıları tümüyle gümüş kaplanacak;
Yelkenlerin ince keten bezinden dikilecek,
Üstlerine Troya'nın düşüşü değil,
Troya Savaşı işlenecek;
Safra olarak boşalt Dido'nun hazinesini,
Al istediğini, ama Aeneas'ı burada bırak,
Achates, senin de öyle güzel giysilerin olacak ki,
Su perileri gemilerinin çevresini saracak
Ve çapkın deniz kızları şarkı söyleyip seninle oynaşacak,

Apollo'nun boynuna sarılan Thetis'ten² daha fazla,
Daha değerli övgüler düzecekler sana;
Yeter ki Aeneas kalsın burada.

AENEAS

Dido niye istiyor Aeneas'ın kalmasını?

DIDO

Savaşması için sınır boylarındaki düşmanlarımızla.
Aeneas, Dido'nun âşık olduğunu sanmasın;
Erkekler gönlümü fethedebilselerdi,
Evlenmiş olurdum Aeneas gelmeden önce.
Bak, beni isteyenlerin resimlerine,
Hepsi de pek hoş, pek yakışıklı, değil mi?
[(Resimleri gösterir.)]

ACHATES

Bu adamı Troya'da görmüştüm, Troya düşmeden önce.

AENEAS

Ben de bunu Yunanistan'da gördüm,
Paris güzel Helen'i kaçırdığında.

ILIONEUS

Bu adamla ben olimpiyat oyunlarındaydık.

SERGESTUS

Bu sima hiç yabancım değil,
Bu Aetolia'ya³ yolculuk ettiğim İranlı.

CLOANTHUS

Yanılmıyorsam, şu Atina'da tartıştığım adam.

DIDO

Söylesene Aeneas, bunların arasında hiç tanıdığın var mı?

AENEAS

Hayır madam, ama krala benziyor hepsi de.

DIDO

Bunların hiçbirinin yüzlerini görmedim,
Ama hepsi de aşkımı kazanmak için çok ısrarcı oldular;

2 Thetis, Akhilleus'un annesi, deniz ihtiyarı Nereus'un kızlarının en ünlüsü.

3 Aitolia, Orta Yunanistan'ın batısında dağlık bir bölge.

Kimi şahsen geldi, kimi elçi gönderdi;
Ancak hiçbiri beni elde edemedi.
Ben özgür biriyim bütün bunların üstünde;
[[*Kendi kendine.*]]

Tanrı biliyor ya, kapıldım içlerinden birine –
Bir hatipti, güzel sözlerle beni kandırabileceğini sandı;
Oysa yanıldı.

Bu da Sparta'dan bir saraylıydı,
Kendini beğenmiş ve yabani,
Delidolu davranışları hiç hoşuma gitmedi;
Bunun adı da Alcion, bir müzisyendi,
Hiç güzel çalamıyordu, onu da yolladım;
Şu da Tesalya'nın zengin kralı,
Yeterince altınım var zaten, onu da başımdan savdım;
Şuradaki Meleager'ın oğlu, savaşçı bir prensti
Ama silahlar uymuyordu benim duyarlı gençliğime;
Diğerleri tüm dünyanın tanıdığı kişiler,
Ama tanrılar ve sevdiğim üzerine yemin ederim ki,
Onlar ne kadar uzaksa nefretten,
Ben de o kadar uzaktım sevgiden.

AENEAS

Ah ne mutlu olur Dido'nun sevdiği kişi.

DIDO

O zaman zavallı biri olduğunu sakın söyleme,
Çünkü hiç belli olmaz, sevdiğim sen olabilirsin.
Ancak böbürlenme, sevdiğim sen değilsin.
Nefret de etmiyorum senden.

[[*Kendi kendine.*]]

Ah eğer bir konuşsam, kendimi ele verebilirim.

[[*Aeneas'a.*]]

Aeneas, konuş! İkimiz ormanda avlanabiliriz,
Ama senin hatırın için değil elbette –
Sen bir kişinin sadece –
Achates ve onu izleyenler için.

(*Çıkarlar.*)

2. Sahne

(*Ascanius uyumaktadır, Juno girer.*)

JUNO

İşte şurada uyuyor, Aeneas'ın lanet olası veledi,
Sahtekâr kaderin çekici bulup kolladığı,
Şan ve şöhretin vârisi,
Kader tanrıçalarının gözbebeği,
Bu şeytanın dölü tüketecek gazabımı,
Benim gibi bir tanrıçayı utandırarak haksızlığa uğratacak.
Ama artık başka bir yol tutacağım,
Zamanın sonsuz kaydını yok edeceğim;
Troya ona artık ikinci umut diyemeyecek,
Ne de Venüs onun gençliğiyle övünebilecek;
Çünkü tanrılara rağmen, öldüreceğim onu şuracıkta,
Çıkıp giden can suyu kokuşmuşluğu besleyecek.
Söyle şimdi Paris, altın elma Venüs'ün mü olacak?
İntikam, söyle, Venüs'ün Ascanius'u şimdi mi ölecek?
A hayır! Tanrı bilir uygun zamanı bekleyemem ben,
Ne de yapabilirim bire karşılık iki iyi iş birden!
Adam sen de, basit biriyim ben,
Aslında kötülük etmek aklımdan geçmez,
Cesaretim yoktur düşmanlarımı üzme;
Ama şehvet düşkünü Jove ve onun gayrimeşru çocuğu,
Ortaya çıkacak kargaşada görecekler ki,
Juno yönetir Rhamnus'u.⁴

(*Venüs girer.*)

VENÜS

Neler oluyor burada? Güvercinlerim geri geldiler,
Sevgili Ascanius'umun güzel hayatını tehdit eden
Yakın bir tehlikeyi haber verdiler.
Juno, can düşmanım, ne arıyorsun burada?
Çek git yaşlı cadı, sakın kafamı kızdırma!

4 Rhamnous, Attika'da intikam tanrıçası Nemesis mabedinin bulunduğu yer.

JUNO

Utan Venüs, bu nedensiz, öfke dolu sözler,
Hiç yakışmıyor senin o güzel ağzına!
İkimiz de tanrılar soyundan gelmiyor muyuz
Ve tanrılar sofrasına iki kız kardeş gibi oturmuyor muyuz?
Akraba ve dost olan kişilerin arasına
Neden küskünlük girsin o zaman?

VENÜS

Defol iğrenç cadı!
Güvercinlerim niyetinin ne olduğunu keşfetmeseydi,
Az kaldı öldürecektin torunumu;
Hele ona bir dokunmayı dene,
Oyup çıkarırım senin o gözlerini,
Kuşlara atarım ziyafet çeksinler diye.

JUNO

Demek uyurken onu öldürmek isteyen
Yılanlardan, ejderlerden korumak isteyen bana
Böyle teşekkür ediyorsun ha!
Aslında oğlun beni incittiye,
Ben de denizde ve karada
Bir sürü bela sardıysam onun başına,
Bütün bunlar, Hebe'ye rağmen yükseltilen
Troyalı Ganymede'e duyduğum nefret
Ve Paris'in altın elmayla ilgili kararı yüzündendi;
Ne olmuş yani, tüm rüzgârları gemileri batsın diye
topladıysam
Ve doğayı ona zarar versin diye zorladıysam?
Ama çektirdiğim eziyet için pişmanım şimdi,
Ona bu haksızlıkları hiç yapmamış olmayı isterdim.
Direnilmez dostları olan kadere karşı gelmenin
Gereksiz olduğunu anladım artık:
Bu nedenle zamanla görüşlerim değişti,
Eskiden haset ektiğim yere, sevgi ekiyorum şimdi.

VENÜS

Jove'un ortak karısı,⁵ eğer sevgin gerçekten
Bu ciddi iddialarındaki gibiyse,
İki dost olarak paylaşacağız aynı kaderi.
Cupid yayını senin kucağına bıraksın,
Bir asayla değiştiresin altın oklarını;
Sevgi ve tevazu bir arada dostlukla kalsın,
Güzel tavus kuşların güvercinlerimin yanına tünese.
Benim Aeneas'ımı sev, her şey dilediğin gibi olsun;
Seninle olsun gün, gece, kuğularım ve sevdiklerim.

JUNO

Bu sözler müzikten de tatlı geldi bana,
Söylediklerin fazlasıyla doyurdu ruhumu.
Venüs, güzel Venüs, senin o güzel elinden
Layık mıyım sevgi dolu armağanlar almaya?
Ama kolayca anlamam için bu dostluğa
Ne kadar değer verdiğimi,
Dinle, senin sevgine karşılık yapacağım
Sonsuz dostluk anlaşması önerimi:
Oğlun bildiğin gibi Dido ile kalıyor
Ve sarayda sevgi ve saygı görüyor;
Dido da hayranlıkla vaktini onunla geçiriyor.
Ne ondan başkasıyla konuşuyor,
Ne de başkasını düşünüyor.
Öyleyse neden evlenmesinler
Bir deniz kazasıyla bir araya gelen bu kişiler,
Neden Kartaca'ya yüce krallar yetiştirmesinler?
Venüs, gel bu ikisinin arasındaki aşk perçinlensin,
Birleşen güçlerimizle mutluluk tahtlarına zincirlensin.

VENÜS

Hoşuma gitti bu anlaşma koşulları,
Ama korkuyorum oğlum buna asla yanaşmaz diye,

---

5 Venüs burada Juno'nun çok eşli Jupiter'in karılarından biri olduğunu ima ediyor.

Onun savaşçı ruhu hep denizlerde,
Lavinia'nın⁶ yaşadığı kıyılara yolluyor ışığını.

JUNO

Güzel aşk tanrıçası, bu kuşkulardan kurtaracağım seni,
Bu saçma düşünceleri kafandan atmanın bir yolunu
bulacağım;

Bugün ava çıkacaklar surların yakınındaki korulukta,
Avin tam ortasında yağmur yağdıracağım bulutlara
Ve Silvanus⁷ yurdunu sele boğacağım;
Kraliçe ile birlikte bir mağaraya sığınacaklar,
Birbirlerine duygularından söz edecekler,
Konuşmaları bittiğinde mühürlenecek yürekleri
Şimdi niyetlendiğimiz gibi.

VENÜS

Kardeşim, görüyorum ki,
Benim kurnazlıklarımı sen de biliyorsun;
Bu kez senin dediğin gibi olsun.
Ancak Ascanius benim korumamda olacak,
Onu İda'ya götüreceğim kollarımın arasında
Ve yatıracağım Adonis'in⁸ mor örtüsüne.⁹
(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Dido, Aeneas, Anna, Iarbas, Achates, [Ascanius
görünümünde Cupid] ve diğerleri girerler.)

DIDO

Aeneas, seninle birlikte ava çıkışım
Aklına başka bir şey getirmesin,

---

6 Roma şehrinin kurulduğu Latium bölgesinin kralı Latinus'un kızı.

7 Silvanus ormanların ve koruların koruyucu tanrısı.

8 Suriye Kralı Theias'ın kızı Smyrna'nın kendi babasından olan oğlu, Persephone'nin tutkun olduğu delikanlı, Aphrodite'nin sevgilisi.

9 Baharla yeniden hayata dönüşü simgeleyen Adonis'in kanından üreyen anemon çiçekleri.

Sadece onurlandırıyorum seni.

Bir yana bırakıyorum kraliçelik giysilerimi,

Diana'nın¹⁰ kılığı veriyor onların parlak görkemini;

Herkes avlanmaya hazır şimdi:

Koruluk geniş, avımız bol.

Yakışıklı Troyalı, biraz tut şu altın yayımı,

Ben bağlarken sırtıma sadağımı.

Lordlar, siz önden gidin.

İkimiz baş başa konuşmalıyız.

[(Diğerleri çıkar.)]

IARBAS

[(Kendi kendine.)]

Acımasız kadın, Iarbas'a nasıl haksızlık edebilir böyle?

Bir yabancının onun lütfuna erdiğini görmektense,

Ölürüm daha iyi.

"İkimiz baş başa konuşmalıyız" da ne demek şimdi?

DIDO

Herkes gitmişken, Iarbas ne yapıyor burada?

Siz bize eşlik etmeden de gidebiliriz ava.

AENEAS

Belki de bağlılığı ve görev anlayışı

Siz istemeden böyle yapmaya itmiştir onu.

IARBAS

Ne o Troyalı, varlığımdan rahatsız mı oldu gözlerin?

Yoksa senden üstün olanların bu kadar yakında olması

Canını mı sıkıyor senin?

DIDO

Gaetulialı, bu da ne demek şimdi,

Bizimle boy ölçüşecek kadar yürekli misin yoksa?

Köylü, git de kendine göre bir dost edin,

Sevdiğim kişilere sakın karışma –

Aeneas, sen onun söylediklerine aldırma,

Bazen uygunsuz davranabiliyor böyle.

10 Ay, avcılık ve doğum tanrıçası.

IARBAS

Kadınlar haksızlık edebiliyor
Sevilmenin üstünlüğüyle;
Ama Dido değil, ne kadar güçlü olursa olsun,
Herhangi bir erkek sataşsaydı bana
Bu aşağılayıcı sözlerle,
Ya kanını içerdim onun
Ya da can verirdim düelloda!

DIDO

Avcılar, niye daha hızlı kurmuyorsunuz tuzakları?
Neden yuvalarından çıkarmıyorsunuz çevik hayvanları?

ANNA

Kardeşim, bak Ascanius'un görkemine,
Nasıl da cesaretle tutuyor o mızrağı elinde!

DIDO

Ah küçük oğlum, demek o kadar isteklisin ha?

CUPID

Evet anneciğim, bir gün büyüyüp erkek olacağım,
Başka silahları da ustalıkla kullanacağım;
Şimdilik bu oyuncak silahlar hizmet eder savaşmama.
Onu bir gün bir aslanın dişleri arasında kıracağım.

DIDO

Ne, sen bir aslanla karşılaşmaktan korkmaz mısın yoksa?

CUPID

Ne yaparsa yapsın, meydan okurum ona.

ANNA

Ama nasıl da babası gibi konuşuyor!

AENEAS

Bir görebilseydim zengin Thebai kentini yağmaladığını,
Yunan prenslerin başlarını mızrağına geçirdiğini,
O zaman isterdim ölüp Anchises'in¹¹ mezarına gitmeyi,
Beni yetiştiren o insanı onurlandırmayı.

---

¹¹ Ankhises, Aineias'ın babası.

IARBAS

Ben de senin gemine binip gittiğini görebilsem,
Neptün'ün dağ gibi dalgalarının tepesinde yelken açtığını,
O zaman ölüp güzel Dido'nun kollarında,
Aşağılamak isterdim beni böyle kovalayanı.

AENEAS

Yiğit dostum Achates, biliyor musun sen bu koruyu?

ACHATES

Hatırladığım kadarıyla, karaya ayak bastığımızda,
Burada avlamıştın, açlıktan kırılan askerlerini
Ölümden kurtaran geyiği
Ve şurada rastlamıştık güzel Venüs'e, bir bakire gibiydi,
Yayını ve sadağını asmıştı sırtına.

AENEAS

Ah bu can sıkıcı işler kulağa ne hoş geliyor şimdi,
Nasıl da sevindiriyor beni bunlardan kurtulmuş olmak!
Kim katlanmaz böyle bir zahmete
Kış gecelerinde anlatacağı masalı olsun diye.

DIDO

Aeneas bırak kederli düşünceleri, gidelim buradan şimdi,
Kimimiz tepelere, kimimiz bataklık bölgeye,
Sizler vadiye gidin,

[(*Iarbas'a.*)]

Sen de doğru evine.

[(*Iarbas dışında herkes çıkar.*)]

IARBAS

Bir Frigyalının, kaçak bir denizcinin,
Soylu bir adama tercih edilmesi,
İşte bu öldüresiye yaralıyor beni.
Ah aşk! Ah nefret! Ah kadınların acımasız yürekleri,
Gökteki ayı taklit ederler değişkenlikleriyle,
Gezegenler gibi seviyorlar oradan oraya gezmeyi!
Ne yapacağım ben böyle horlandıkça?
Öcümü Aeneas'tan mı, Dido'dan mı alayım?

Dido'dan mı? Salak herif, bu tanrılarla savaşımdır,
Bir ok atıp on binlerce okun hedefi olmaktır.
Kıskançlığının hedefi Troyalının ölmesi olmalıdır,
Akan kanı seni memnun edip rahatlatacaktır
Ve tatlı arzularını aşk sarhoşu edecektir.
Ama ona çok değer veren Dido,
O ölürse, Dido da kahrından ölecektir;
Ne ki zaman unutturur ona üzüntüsünü,
Arzulayacağı yeni sevgiler getirir.
Ey gökteki babamız, çevir kaderin elini,
Sevineceğim o mutlu güne!
Ve sonra – sonra ne olacak? Iarbas sevecek sadece.
Şimdi de seviyor, ama kazanamıyor bir türlü:
Kazanan sana acı çektiren rakibin,
Yükselişi asla sona ermeyecek, onu öldürmedikçe.
(Çıkar.)

4. Sahne

(Fırtına. Aeneas ile Dido, farklı zamanlarda girerler.)

DIDO

Aeneas!

AENEAS

Dido!

DIDO

Canım sevgilim söyle, bu mağarayı nasıl buldun?

AENEAS

Şans eseri sevgili kraliçem, tıpkı Mars ile Venüs'ün
karşılaşmaları gibi.

DIDO

Ancak onlar ağın içindeydiler,¹² biz ise serbestiz.

Ama yine de serbest sayılmam ben, ah keşke olabilsem!

---

12 Venüs'ün kocası Vulcan, Mars ile Venüs'ü bir arada görünce onları bir ağın içine hapsetmiştir.

AENEAS

Niçin? Ölümlülerin elinde olup da
Dido'nun arzuladığı, ama elde edemediği ne olabilir?

DIDO

Öyle bir şey ki, istemeden önce ölürüm daha iyi,
Ama ölmeden önce de sahip olmayı isterim.

AENEAS

Aeneas'ın başarabileceği bir şey değil mi?

DIDO

Aeneas mı? Gözleri delip geçtiği halde, hayır.

AENEAS

Iarbas bu konuda Dido'yu kızdırdı mı yoksa?
Dido onu öldürüp intikam mı almak istiyor?

DIDO

Seni kızdırdığı için beni kızdırmaktan başka bir şey
yapmadı ki.

AENEAS

Kim öyleyse gözlerini kusurlarından alamadığın,
Kim bu acımasız kişi?

DIDO

Nereye gidersem gideyim gözüme takılan kişi,
Aşk dolu yüzü ateş saçıyor Paeon¹³ gibi,
Işınlarıyla Flora'nın¹⁴ yatağını her hedefleyişinde,
O bir Prometheus¹⁵ oluyor, girmiş Cupid görünümüne,
Onun yakan kollarında kavrulup yok olmalıyım ben.
Aeneas, ah Aeneas, söndür şu alevleri!

AENEAS

Kraliçemi huzursuz eden ne? Hastalandı mı yoksa?

DIDO

Hayır sevgilim, hasta değilim,
Ancak öyle bir hastalık ki, gizlemem gerekli

---

13 Mykene uygarlığı döneminde Apollon'a verilen bir ad.

14 Çiçek ve bahar tanrıçası.

15 İnsanlara ateşi, aydınlanmayı getiren titan.

Açıklamanın işe yaramayacağı işkenceyi.

Ama yine de konuşacağım, –susmalıyım oysa;

Ne kadar utansam da kederimi açıklamalıyım sana.

Aeneas, o sensin – ne dedim ben şimdi?

Bir şey dedim, ama unuttum hemen.

AENEAS

Güzel Dido ne demek istiyor bu belirsiz sözlerle?

DIDO

Hiç, hiçbir şey. Aeneas sevmiyor beni.

AENEAS

Aeneas'ın düşünceleri cüret edemez

Tırmanmaya o kadar yükseklerle,

Kralların bile ulaşamadığı Dido'nun yüreğine.

DIDO

Çünkü altın tacı benim arzularımı dengeleyebilecek,

Senin gibi bir kral görmemiştim daha önce;

Oysa şimdi arzuladığımı bulduğuma göre,

Benden çok şanı seven kişinin peşindeyim,

Onun için ölüp biten Kartaca Kraliçesi yerine,

Ona hoş görünen bir Siren¹⁶ olmayı yeğlerim.

AENEAS

Eğer siz majesteleri, ilgileniyorsanız

Benim gibi hakir, hiçbir övgüye değmeyen biriyle,

Bu elimle veriyorum size yüreğimi,

Ant içiyorum tüm konuksever tanrılara,

Gök, yeryüzü ve güzel kardeşimin yayı,

Paphos,¹⁷ Capys¹⁸ ve göz alıcı annemin mor denizi

Ve beni Yunanlardan kurtaran kılıcım üzerine,

Dido, Juno'nun kentinde yaşayıp hükmettiği sürece,

Şu yeni yükselmiş surları terk etmeyeceğime,

---

16 Kadın gövdeli, kuş kanatlı ve güzel sesli yaratıklar. Söyledikleri şarkılarla denizcileri kayalıklara çekerlerdi.

17 Aphrodite'nin Kıbrıs'ta, Baf kıyılarında doğduğu söylenir.

18 Kapys, Ankhises'in babası.

Ondan başkasından hoşlanmayacağıma
Ve âşık olmayacağıma yemin ediyorum.

DIDO

Ruhumu hüküm sürdüğü yerden alıp getiren,
Coşkuyla dans etmeme neden olan bu duyduklarım,
Delian¹⁹ müzikten başka ne olabilir ki?
Yardımsever bir fırtına yollayan anlayışlı bulutlar,
Küçümsemeyi dönüştürüp aşkın kucağına attı.
Yiğit sevgilim, kollarımın arasına kur İtalya'nı,
Tacım ve krallığım senin emrinde.
Aeneas değil, Sichaeus olsun adın;
Anchises'in oğlu değil, Kartaca'nın kralı ol.
Şimdi al şu mücevherleri sevgilinin elinden,
Şu altın bilezikleri ve nişan yüzüğünü,
Kocam bunlarla kur yapmıştı bana
Ben henüz bir genç kızken,
Sen de Libya'nın kralı ol bu armağanlarımla.
(Mağaraya girerler.)

---

19 Apollon'un doğum yeri olan Delos'ta çalınan tanrısal müzik.

IV. Perde

1. Sahne

(*Achates, [Ascanius görünümünde] Cupid,
Iarbas ve Anna girer.*)

ACHATES

Kim görmüştür bugüne kadar böyle ani bir fırtınayı
Ya da bulutsuz bir gökyüzünün birden karardığını?

IARBAS

Herhalde dünyayı bulutlarla kaplamayı dilediğinde,
Bulutları ne zaman isterse o zaman çağırabilen,
Kara kasırgaların tam ortasına dalabilen
Kötü bir cadı yaşıyor buralarda.

ANNA

Ben böyle bir şey görmedim bütün hayatımca.
Hem dolu yağdı, hem kar, hem de şimşek çaktı aynı anda.

ACHATES

Gökyüzündeki şamataya, kargaşaya bakılırsa,
Sanırım şeytanların şenlik gecesiydi;
Kasırğa ortalığı öylesine kasıp kavurdu ki,
Hiç kuşkusuz Apollo'nun arabasının dingili kırılmıştır
Ya da yaşlı Atlas'ın omzu yerinden çıkmıştır.

IARBAS

Kraliçeden nerede ayrıldınız bu kargaşada?

CUPID

Ya savaşçı babam nerede, söyler misiniz?

[(*Dido ile Aeneas girerler.*)]

ANNA

Bakın işte ikisi de mağaradan çıkıyor.

IARBAS

[(*Kendi kendine.*)]

Mağaradan mı çıkıyorlar?

Tanrılar nasıl katlanır bu manzaraya?

Iarbas lanetler yağdır,

Bunlar günaha doyarken,

Onları cezalandırmayan ve acımasız yıldırımları

Typhoeus'un¹ mağarasında uyuyakalan Jove'a.

Doğa, neden beni zehirli bir canavar yapmadın ki?

Onlar bu karanlık mağarada cilveleşirken

İğnemin sipsivri ucuyla

İkisini de sokardım toprağın altına.

AENEAS

Hava tamamen açıldı, duruldu güney rüzgârları.

Gel Dido, hemen kente gidelim,

Hazır suratsız Aeolus kaş çatmayı bırakmışken.

DIDO

Achates ve Ascanius merhaba.

AENEAS

Güzel Anna, nasıl kurtuldunuz siz yağmurdan?

ANNA

Diğerleri gibi ormana kaçtım.

DIDO

Ya sen neredeydin Iarbas o esnada?

IARBAS

Ben Aeneas'la birlikte o iğrenç mağarada değildim.

DIDO

Anlaşılan Aeneas'ı bir türlü aklından çıkaramıyorsun,

---

¹ Typhon, yüz başlı, alev püskürten bir ejderdi. Jupiter onu yıldırımlarıyla çarpmış ve Etna'nın altına gömmüştür.

Ama kısa sürede o engeli koyacağım önüne,
Kafaya taktığın umutları yok etsin diye.
(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Iarbas girer, kurban sunar.)

IARBAS

Haydi uşaklar, haydi getirin kurbanı,
Şu asık suratlı Jove'u yatıştırayım,
Sunağı boş kalınca dertlerimiz de arttı.

[(Uşaklar adağı getirir ve çıkarlar.)]

Ölümsüz Jove, bulutların yüce efendisi,
Mutluluğun ve tüm şen düşüncelerin babası,
Göksel varlıklar birbirleriyle çarpışırken,
Korku veren eliyle gökyüzünün kusurlarını düzelten sen,
İşit, işit, ah işit, dehşetli yankılarıyla gök kubbeyi çınlatan
Ve tüm korulukları “Eliza”² diye inleyen
Iarbas'ın yakarışını!

Hakkında bana yardımcı olmanı istediğim kadın,
Sınır boylarımızda bir aşağı bir yukarı dolaşırken,
Kent kurmak için bir postluk yer istedi,³

Biz de paylaştık onunla yasaları ve toprağı
Ve bu toprakların cömertçe verdiği meyveleri.
O kadın ise bir yana iterek sevgimizi
Ve evlilik törelerimizi,

Onu utanca boğduktan sonra kaçıp gidecek olan,
Bir yabancının yatağına teslim ediyor güzelliğini.
İşte eğer sen acıma duygularıyla yüklü,

---

2 Dido'nun diğer adı Elissa idi. Bunun “Eliza” olarak yazılması Kraliçe Elizabeth'e bir saygı ifadesidir.

3 Iarbas Dido'ya bir öküz derisinin kaplayacağı kadar toprak vermeyi kabul etmiş, o da bir deriyi incecik şeritler halinde kesip kuracağı Kartaca kentinin sınırlarını çizmiş.

Kudretli bir tanrıysan,
Her zaman sevecen ve merhametli olduysan,
Düzelt bu haksızlıkları, gemilerine gönder onları,
Pohpohlayan bakışlarıyla bana acı çektiren o insanı.
(*Anna girer.*)

ANNA

Hayrola Iarbas, duaya mı kaptırdın kendini?

IARBAS

Evet Anna, benden istediğin bir şey mi var?

ANNA

Hayır, çok da önemli değil,
Daha sonraya kalabilir.
Ama benimle paylaşırsan
Seni buraya getiren duanın nedenini
Minnettar olurum nezaketin için.

IARBAS

Anna, kız kardeşinin sevgisini benden koparmaya çalışan,
Aldatıcı bakışlarla Dido'nun yüreğine sızan,
O Troyalı için beddua ediyorum.

ANNA

Çok yazık, zavallı kral, bu çaban boşuna,
Çektiğin acılardan zevk alan kişiyi kazanmaya çalışma!
Bak, dinle beni, seven yüreğiyle sana huzur verecek
Bir başka sevgili bul kendine.

IARBAS

Gözlerim takılı kaldı sevginin filizlenemeyeceği bir şeye.
Of bırak, bırak beni, çektiğim çilelerin kaydını tutan
Sessiz düşüncelerimle baş başa,
Ya onun taş yüreğini yumuşatacağım
Ya da kederin dalgaları durulmadan önce,
Kör edeceğim gözlerimi döktüğüm yaşlarla.

ANNA

Kendine acımdan zevk alan
Sevdiğim Iarbas'ı yalnız bırakmayacağım.

Bırak şu Dido'yu! Anna olsun şarkın.

Sana cennetten daha çok hayran olan Anna!

IARBAS

Arzularımın önünü kapayan

Böylesine iğrenç bir değişikliğe katlanamam.

Uşaklar, buraya gelin, kaldırın şu kapları,

Nereye gitsem huzur bırakmayan,

Şu kandırıcı gözlerden kaçıp gitmeliyim.

(*Çıkar.*)

ANNA

Iarbas dur, sevgili Iarbas gitme,

Sana sunacağım sevgi ve tatlı sözlerim var benim!

Taş yürekli, tenezzül etmiyor musun beni dinlemeye?

Yine ağlayarak peşinden geleceğim,

Yolduğum saçlarımı yoluna dökeceğim.

(*Çıkar.*)

3. Sahne

(*Aeneas yalnız başına girer.*)

AENEAS

Kartaca, dost ev sahibim elveda,

Kader çağırıyor beni deniz kıyısında.

Bu gece düşümde Hermes göründü bana,

Beni bereketli İtalya'ya çağırdı;

Jove istiyor bunu, annem de;

Gideceğim Fenikelim⁴ izin verirse,

İzin versin vermesin, Aeneas gitmeli,

Altın kaderi tıkanıyor sarayın rahatlığı içinde,

Engelliyor şöhretin ölümsüz evine yükselmesini,

Yemek de yiyemez onurun o göz kamaştırıcı salonunda,

Neptün'ün cam ovalarını sürene

---

4 Kraliçe Dido.

Ve sınırsız yüksek dağlarında yol açana kadar.
Achates buraya gel! Sergestus, Ilioneus,
Cloanthus, çabuk gelin! Aeneas sizi çağırıyor.

(Achates, Cloanthus, Sergestus ve Ilioneus girer.)

ACHATES

Lordum ne istiyorlar, neden çağırdı bizleri?

AENEAS

Yiğit dostlarım, uyku henüz kucaklamışken geceyi
Yatağımı çevreleyen düşler,
Soyluluğun kalmaktan tiksineceği,
Aşağılık Aeneas'tan başkasının katlanamayacağı,
Bu adı duyulmamış ülkeden ayrılmamı emretti.
Bütün gün oynak rüzgârların huzurlarında beklediği
Ve birer seyis gibi denizde peşlerinden koştuğu
Kader tanrıçaları gemilere binmemizi
Ve kara gemilerimizle denizi yarmamızı
İstedğine göre, gemilere, gemilere, haydi!
Ancak Dido gözlerini atmış üzerime çapa gibi,
Engelliyor gemilerimizin limandan çıkmasını.
“Geri dön, geri dön!” diye uzaklardan bağırdığını
Duyuyorum sanki,
“Yapıştırayım bedenini dudaklarıma,
Gayretli dillerimizle sıkıca bağlanalım birbirimize
Ve tek vücut olarak yelken açalım İtalya'ya.”

ACHATES

O baştan çıkarıcı kadının adını ağzına alma
Ve geleceği gören yıldızlarını izle yalnızca.
Savaşçıya uygun bir hayat değil bu,
Böyle cilveleşmeler gücünü tüketir askerin
Ve ayartan gözlerin oynaşmaları
Kadınlaştırır savaşa şartlanmış aklımızı.

ILIONEUS

Biz bir kent kuralım kendimize,
Aşk dolu bakışlar için zaman yitirmeyelim burada.

Dido yaşlı Priamus'u mezarından çıkarıp diriltebilir mi?
Yunanların yaktığı Troya'yı yeniden kurabilir mi?
Hayır, hayır, onun umurunda değil batmamız, yüzmemiz,
Aeneas'ı kollarına alsın yeter.

CLOANTHUS

İtalya'ya sevgili dostlar, İtalya'ya!
Bir dakika daha duramayız burada.

AENEAS

Troyalılar gemilere, ardınızdan geliyorum ben de.

[(Aeneas kalır, diğerleri çıkarlar.)]

Gitmeyi çok istiyorum, ama güzellik geri çağırıyor beni.

Onu böyle birden terk etmek ve veda etmemek,

Aşkın kurallarına karşı gelmek demek.

Ama ayrılan dostların kıyıda yaptıkları gibi,

Ayrılmak için teşekkür etsem ona,

Sarılacak bana gümüş renkli kollarıyla,

İnci gibi gözyaşı döküp,

“Gitme Aeneas, kal!” diye ağlayacak,

Söyleyeceği her şey taçla ilgili olacak,

Her sözü bir öpücükle bitecek.

Karşı koyamayabilirim bu kadının ısrarına,

Açıl denize Aeneas! Git, bul İtalya'yı!

(Çıkar.)

4. Sahne

(Dido ile Anna girer.)

DIDO

Ah Anna, koş deniz kıyısına,

Dediklerine göre, Aeneas'ın adamları

Biniyorlarmış gemilerine;

Büyük bir olasılıkla o da kaçacak gizlice.

Bana cevap vermek için sakın durma,

Koş Anna, koş deniz kıyısına!

[(*Anna çıkar.*)]

Ah şu saf Troyalılar, buradan fark ettirmeden

kaçacaklarını

Ve amaçlarını Dido'nun anlamayacağını sanıyorlar!

Oda dolusu altın verirdim Achates'e,

Ilioneus'a da Arap zamkı ve Libya baharatı;

Askerlere güzel nakışlı ceketler,

Rüzgâra kumanda etmek için de

Kirke'nin yaşarken Sichaeus'a verdiği gümüş düdükler;⁵

Bir kraliçenin ödülleriyle layık değiller.

İşte geliyorlar; nasıl azarlamalıyım onları?

(*Anna, Aeneas, Achates, Ilioneus, Sergestus*
[ve hizmetliler] ile girer.)

ANNA

İyi ki koşmuşum. Yoksa Aeneas gitmiş olacaktı;

Yelkenler çekilmiş, o da gemiye çıkmıştı.

DIDO

Bana olan sevgin bu mu?

AENEAS

Ah soylu Dido, izin ver konuşayım;

Achates'e veda etmek için gitmiştim.

DIDO

Ne oldu da Achates bana veda etmedi?

ACHATES

Çünkü korktum majesteleri beni burada tutar diye.

DIDO

Bu kuşkunu yenmen için, tekrar bin gemiye;

Sana emrediyorum, durma burada, açıl denize.

ACHATES

O zaman izin verin, Aeneas da gelsin bizimle.

DIDO

Siz doğru gemilerinize, Aeneas burada kalmak istiyor.

5 Kirke ile Dido'nun ölen kocası arasındaki dostluk Marlowe'un buluşudur.

AENEAS

Deniz kabardı, rüzgâr denizden esiyor.

DIDO

Ah yalancı Aeneas, deniz şimdi kabardı,
Oysa sen gemiye bindiğinde hava gayet sakindi!
Senin ve Achates'in niyeti yelken açıp gitmekti.

AENEAS

Benim biricik oğlum Kartaca Kraliçesi'nin elinde değil mi?
Dido gideceğimi, onu burada bırakacağımı mı sandı?

DIDO

Aeneas bağışla beni, unutmuşum
Küçük Ascanius'un dün gece yanımda olduğunu.
Aşk beni böyle kıskanç yapıyor, ama telafi etmek için
bunu,

Tak Libya'nın krallık tacını,
Hükmet benim yerime Pön asasıyla
Ve cezalandır beni Aeneas bu suçumdan dolayı.

[(Dido tacı ve asayı Aeneas'a verir.)]

AENEAS

Bu öpücük olacak Dido'nun cezası.

DIDO

Taç ne de yakıştı Aeneas'ın başına!
Burada kal Aeneas ve yönet bir kral olarak.

AENEAS

Bu tacı giymek, bu altın asayı elimde tutmak
Benim için ne kadar boşuna bir çaba!
Taç değil, bir çelik miğfer,
Asa değil, bir kılıç yaraşır Aeneas'a.

DIDO

Hep sende kalsın onlar, ben de doyurayım gözlerimi.
Aeneas ölümsüz Jove'a benzedi şimdi;
Kadehini hazır tutan Ganymede nerede,
Ne için çağırırsa uçup gelen Mercury hani?
On binlerce Cupid uçsun göklerde

Ve yelpazelesin Aeneas'ın yakışıklı yüzünü!
İçinde saklanacağı bulutlar⁶ nerede şimdi?
Sen ve ben eğlenirdik kimseye görünmeden!
Mutluluğumuzu kıskanan tanrılar sararıp solardı,
Biz fısıldaşırken yıldızlar düşerdi yeryüzüne,
Tatlı sohbetimize katılmak için.

AENEAS

Ah Dido, hayatlarımızın efendisi kadın,
Seni terk edersem, cezam ölüm olsun!
Kabarsın öfkeli denizler,
Surat assın şımarık kader tanrıçaları;
Uğuldasın rüzgârlar, tehdit etsin kayaları, kumsalları!
Aeneas'ın aradığı liman burası,
Görelim, hangi kasırga bana zarar verebilir şimdi.

DIDO

Tüm dünya gelse, kollarımdan koparıp alamaz seni.
Aeneas, denizlerde ne kadar su damlacığı varsa,
O kadar çok Mağribi'ye emir verecektir artık.
Şimdi de sınamak için sevgilimi,
Güzel kardeşim Anna yol göster,
Binip kırsığa dolaşsın
Dido'nun kocası olarak Pön caddelerinde,
Muhafızlarıma söyle, Moritanya mızraklarıyla,
Kralları olarak refakat etsinler ona.

ANNA

Ya kentliler bundan hoşlanmazsa?

DIDO

Dido'nun verdiği emirlerden hoşlanmayanları
Bu suç yüzünden öldürmelerini söyle muhafızlarıma.
Yabani köylüler nasıl karşı çıkarlar yaptıklarına?
Onlara yiyecek veren bu topraklar benim,
Soludukları hava, içtikleri su, yaktıkları ateş,
Ne varsa ellerinde, toprakları, malları, canları benim

elimde

6 Bazı efsanelerde Aineias tanrılarının gönderdiği bulutların içinde saklanır.

Ve ben tüm bunların tanrıçası, emrediyorum:
Aeneas, Kartaca kralı olarak at sürecek caddelerde.

ACHATES

Aeneas geldiği soy itibariyle
Libya kadar geniş bir krallığı hak ediyor.

AENEAS

Evet, kader tanrıçaları yalan söylemiyorsa,
Hüküm süreceğim çok zengin bir diyarda.

DIDO

Başka bir diyardan söz etme, bu topraklar senin,
Dido da senin, bu yüzden sana lordum diyeceğim.

[(*Anna*'ya.)]

Kardeşim dediğimi yap ve yolu göster,
Ben de burçtan sevgilimi izleyeceğim.

AENEAS

O zaman Priamus'un soyu benimle sürecek burada,
Sen ve ben Achates, intikamını almak için
Troya'nın, Priamus'un ve elli oğlunun,
Akrabalarımızın ve binlerce masum insanın,
Bir orduya önderlik edeceğiz lanet olası Yunanlara karşı,
Başlarına yıkacağız, yakarak Lacedaemon'u.⁷

[(*Aeneas Troyalılar ile*] çıkar.)

DIDO

Bir fatih gibi konuşmuyor mu Aeneas?
Ah onu buraya sürüp getiren mutluluk veren fırtınalar!
Ah gemilerinin oturduğu sevinç veren kumsal!
Bundan böyle sizler olacaksınız Kartaca tanrıları.
Evet, ama o bir gün terk edebilir sevgimi,
İtalya denilen yabancı bir ülkeye gidebilir.
Ah keşke büyü gücüm olsaydı da
Rüzgârları altın bir küreye kapatsaydım
Ya da Tiren Denizi'ni⁸ kollarımın arasında tutsaydım da

7 Lakedaimon, Mora yarımadasının güney bölgesinde bulunan Sparta.

8 Akdeniz'in İtalya ile Korsika, Sardunya ve Sicilya adaları arasındaki bölümü.

O her zamanki gibi her yelken açışında
Göğsümde deniz kazasına uğrasaydı!
Ona engel olmalıyım, yalvarmanın yararı olmayacak.
Git dadiya söyle, küçük Ascanius'u alsın,
Onu köyündeki evine götürsün;
Aeneas oğlu olmadan ayrılmaz buradan.
Ama yine de gider diye korkuyorum,
Bu yüzden getirin bana küreklerini,
Halatlarını ve yelkenlerini.

(Hizmetlilerden biri çıkar.)

Ya ne olur, batırırsam gemilerini?
Ne olacak, çok kızar!
Ben kederden öleceğime, varsın kızsın daha iyi.
Ama dayanamam onun kızmasına.
Düşman orduları bu kenti ele geçirmeye çalıştı,
Dinsiz hainler yemin ettiler beni öldürmeye,
Hiçbirinden korkmadım ben:
Sadece Aeneas'ın kızması dehşet salar Dido'nun yüreğine.
Ne krallığının yıkılacağını haber veren
Havada uçuşan kanlı mızraklar,
Ne de ateş saçan kuyruklu yıldızlar
Ölümle tehdit edebilir Dido'yu:
Ama Aeneas'ın bir kaş çatması
Sona erdirir Dido'nun hayatını.
Asla ölmem, eğer beni bırakmazsa,
Çünkü sonsuzluğu görüyorum bakışlarında
Ve bir öpücükle beni ölümsüz yapacak insan o.

*(Bir Lord [kürekleri, halat takımlarını
ve yelkenleri taşıyan hizmetlilerle] girer.)*

LORD

Dadınız küçük Ascanius'la gitti,
Bunlar da Aeneas'ın halatları, kürekleri ve yelkenleri.

DIDO

Bana rağmen rüzgârla gizlice anlaşılan,

Aeneas'ı buradan götürecek olan yelkenler bunlar mı?
Yatak odama asacağım sizi.
Eğer sıkıysa sarayımı götürün İtalya'ya;
Pencereyi açık bırakacağım, rüzgâr içeri girsin,
Bir kez daha bana,
Zavallı Kartaca Kraliçesi'nin hayatına kastetsin diye;
Ama saray gitse bile, o yine kalacak Kartaca'da,
İsterse zengin Kartaca yüzün denizlerin üstünde,
Yeter ki alabileyim ben Aeneas'ı kollarıma.
Kartaca ovalarında yetişen, köpüren dalgalarla boğuşup
Kraliçelerini Troyalı konuğundan yoksun bırakmaya
kalkan

Ağaç bu mu? Ah lanet olası ağaç,
Aklın ya da duyguların olsaydı,
Görürdün Aeneas'ın sevgisine ne kadar değer verdiğimi.
O zaman tayfaların elinden kaçır
Ve söyledin bana Aeneas'ın gitmek istediğini!
Yine de seni suçlamıyorum, bir tahtasın sadece.
Ozanlarımız nymphe⁹ dedikleri su,
Göğsüne dokunmanıza neden izin verdi?
Neden geri çekilmedi
Sevgilimin orada olduğunu bildiği halde?
Su yalnızca bir unsurdur, nymphe değil.
Niye suçlayayım onu Aeneas kaçtı diye?
Dido, suçlama onu, ama kır kürekleri,
İşte bu küreklerdi ona yol veren.
Yüreğime bunca acı vermeye cüret eden
Şu halatlar kadar aşağılık bir şey olamaz.
Sizler değil misiniz yelkenleri direğe çeken?
Niye kopup yelkenleri suya düşürmediniz?
Bu yüzden Dido düğüm düğüm edip sizi
Elleriyle kesip parçalayacak.
Bu düğümlü halatlar birer kırbaç olup

---

9 Sularda ve ormanlarda yaşayan tanrısal dişi varlıklar.

Hatalarından dolayı miçoları cezalandıracak.
Artık kızdıramayacaksınız Kartaca Kraliçesi'ni.
Bundan böyle lütfettiklerimi assın direklerine,
Görsün yelken olarak kullanabilir mi diye;
Dostlarına armağan ettiğim altın zincirleri alsın halat
yerine,
Kürek yerine ellerini kullansın,
Yüzerek gitsin İtalya'ya. Saklayacağım hepsini,
Haydi götürün bunları içeri.
(Çıkarlar.)

5. Sahne

(Dadı ve Ascanius görünümünde Cupid girer.)

DADI

Lordum Ascanius benimle gelmeniz gerekiyor.

CUPID

Nereye? Annemle kalmak istiyorum.

DADI

Olmaz, benimle evime geleceksin.
Bahçem erik, badem, incir, hurma,
Böğürtlen, elma ve portakallarla dolu;
Orada bal dolu arı kovanları,
Misk gülleri ve binbir çeşit çiçek var,
Ortasından gümüş rengi bir dere geçiyor,
İçinde kırmızı solungaçlı balıklar sıçrar,
Üstünde beyaz kuğular ve bir sürü güzel su kuşu
göreceksin.

Söyle şimdi Ascanius, gelecek misin, gelmeyecek misin?

CUPID

Haydi gel, gidelim. Evin ne kadar uzakta?

DADI

Hemen şuracıkta, az sonra varırız oraya.

CUPID

Dadı, yoruldum, beni kucağına alır mısın?

DADI

Alırım, ama evimde kalıp bana anne dersen.

CUPID

Öyleyse ben seni sevmesem de sen beni seveceksin.

DADI

Bu çocuğun büyüyüp adam olduğunu görsem!

Ne güzel de gülüyor! Haydi oradan maskara,

Büyüyünce zamparanın teki olacaksın.

Dido ne derse desin, ben yaşlı değilim;

Artık bir dul olarak yaşamayacağım, gencim daha;

Ya bir koca bulacağım ya da bir sevgili.

CUPID

Bir koca mı, hem de dişsiz ağzınla?

DADI

Of, böyle çılgınca düşüncelerin ne yararı var!

Aşk saçmalıktır, bir oyuncak. Ah kutsal aşk,

Eğer yeryüzünde cennet varsa, o da aşktır,

Özellikle benim yaşımdaki kadınlarda.

Ayıp, ayıp, utan! Aşk senin neyine?

Senin yaşındakilere aşk değil, mezar yaraşır.

Mezar mı? Niye? Yüz yaşına kadar yaşarım belki:

Yaş seksen, genç kız yaşı, aşk tatlı.

Damarlarım kurudu, bedenim buruş buruş,

Artık ölmesi gereken ben neden aşkı düşünüyorum?

CUPID

Haydi dadı.

DADI

Beni baştan çıkarmaya gelirse başarılı olur:

Ona hayır demekle ne kadar aptallık etmişim!

(Çıkarlar.)

V. Perde

1. Sahne

(Aeneas, elinde bir kâğıt, kentin planını çıkarmaktadır; yanında Achates, Cloanthus, [Sergestus] ve Ilioneus vardır.)

AENEAS

Kutlu olsun dostlarım, yolculuğumuz sona erdi.
Aeneas acımasız Atreusoğullarının yok ettiği
Troya'dan daha görkemlisini kuracak burada.
Artık şu alçak surlarıyla övünmeyecek Kartaca,
Çünkü daha güzel surlarla donatacağım onu
Ve kristal bir giysi giydireceğim,
Gün ışığı onda sonsuza dek sürsün diye.
Altın Hindistan'dan Ganj'ı getireceğim,
Zengin suları burçlar önünde nöbet tutsun,
Surların çevresini üç kez sarıp sarmalasın diye.
Mısır güneşi ve kıvılcım saçan ışınları,
Bacaklarını Hybla¹ balıyla dolduran
Çalışkan arılar gibi,
Güzel kokular getirip kente serpecek,
Kokularını güzel kırlarımıza ekecek.

ACHATES

Bu güzel kentin eni boyu ne olacak?

---

¹ Sicilya'da Ragusa bölgesindeki Hybla Dağı balıyla ün salmıştı.

AENEAS

Dört bin adımdan fazla olmayacak.

ILIONEUS

Peki adı ne olacak? Eskisi gibi Troya mı?

AENEAS

Buna henüz karar vermedim.

CLOANTHUS

Senin adını verelim, Aenea diyelim.

SERGESTUS

Küçük oğlunun adını verip Ascania demeli.

AENEAS

Hayır, adı Anchisaeon olsun istiyorum,

Babacığının adı.

(Hermes ile Ascanius girer.)

HERMES

Aeneas bekle, Jove'un habercisi dur diye rica ediyor.

AENEAS

Kimi görüyorum? Jove'un kanatlı habercisi!

Yeni kurulan Kartaca'ya hoş geldin.

HERMES

Kuzen, niye kentler kurmak için kaldın burada?

Kraliçenin krallığını güzelleştirmek için mi bütün bunlar?

Bakıyorum da İtalya'yı kafandan silmiş görünüyorsun!

Kendi işini unutmakta üstüne yok doğrusu,

Niye böyle oğlunun geleceğine ihanet ediyorsun?

Göğün en yüksek katından tanrılar tanrısı yolladı beni,

Şu öfkeli mesajı gönderdi duyurmak için kulaklarına:

Budala, nasıl bir krallık kuracağını sanıyorsun orada?

Hangi akla hizmetle düşler kurarsın Libya kıyılarında?

Şan şeref seni terk etmiş olsa da

Ve bu tür girişimleri övmekten hoşlanmasan bile,

Hatırla Ascanius'a ilişkin kehaneti,²

---

2 Ascanius'a ilişkin kehanet Alba Longa'yı kuracağı ve imparatorlar soyu İulii'nin atası olacağıdır.

Genç Iulus'un bin yıldan fazla hüküm süreceğini,
Uyurken İda'dan getirdim ben onu,
Genç Cupid'i de götürdüm Kıbrıs adasına.

AENEAS

Annemdi kraliçeyi aldatan,
Benim de kardeşimi oğlum sanmamı sağlayan.
Her gün Cupid'i kucağına alırsan Dido,
Âşık olmana hiç şaşmamalı!
Hoş geldin tatlı çocuk, neredeydin bunca zaman?

ASCANIUS

Şeker yiyordum Kraliçe Dido'nun nedimesiyle,
O zamandan beri kucağında sallayıp uyuttu beni.

AENEAS

Sergestus onu hemen götür gemiye,
Dido görüp de rehin almasın yine.
[(*Sergestus, Ascanius ile çıkar.*)]

HERMES

Bu küçük çocuk için zaman harcıyorsun da,
Kulak ardı mı ediyorsun getirdiğim buyruğu?
Sana söylüyorum, doğru İtalya'ya gitmelisin,
Öfkeli Jove'un gazabını çekersin yoksa.
[(*Çıkar.*)]

AENEAS

Nasıl açılacağım ki şu azgın denize,
Yelkenleri, halatları olmayan gemilerimle?
Yoksa tanrılar Deukalion³ gibi,
Dalgalar nereye sürüklerse oraya gitmemi mi istiyorlar?
Dido gemilerimi onarttı, yenilerini verdi,
Ama küreklerimi ve direklerimi aldı
Ve beni yelkensiz, dümensiz bıraktı.
(*Iarbas girer.*)

IARBAS

Aeneas n'oldu, neden böyle üzüntülüsün?

---

3 Deukalion ve eşi Pyrrha Yunan mitolojisinde tufan kahramanlarıdır.

AENEAS

Iarbas, bilemiyorum ne yapacağımı,
Jove bana öyle umutsuz bir görev yükledi ki,
Ne beceriyle, ne akılla başarılabilir,
Ne de herhangi bir çözüm geliyor aklıma.

IARBAS

Ne görevi, yalvarırım söyle bana?

AENEAS

Hemen yelken açmamı emrediyor İtalya'ya,
Ama gemilerimin de, adamlarımın da
Donanımını tamamlamam gerek.

IARBAS

Hepsi buysa, neşelen, suratını asma,
Çünkü ne gerekiyorsa ben vereceğim sana.
Benimle gelsin adamlarından birkaçı,
Neye ihtiyacın varsa alsınlar hepsini.

AENEAS

Iarbas bu dostça yardımın için teşekkür ederim;
Ben bu iyiliğe şükrederek beklerken,
Achates ve ötekiler sana eşlik etsinler.

(Iarbas ve Aeneas'ın adamları çıkar.)

Lavinia'nın yaşadığı kıyılara ulaşmalıyım bir an önce,
Eski Troya'yı kuracağım yeni temeller üstüne.
Tanrılar tanıgım olun, tanıgım olun yer ve gök,
Ölümsüz Jupiter'in buyruğu olmasaydı,
İstemezdim terk etmeyi Libya topraklarını.

(Dido girer.)

DIDO

[(Kendi kendine.)]

Korkarım Aeneas'ın küçük oğlu,
Achates tarafından gemiye götürüldü;
Öyleyse babası da kaçacak demektir.
Ama işte o burada Dido, çalıştır kafanı –
Aeneas adamların niye gemilere biniyor?

Gemilerin yeniden mi donatıldı?
Neden limandan çıkıp yola koyulmayı bekliyorlar?
Sorduğum için bağışla, ama aşk sorduruyor bunları.

AENEAS

Nedenini söyleyince bağışla beni!
Aeneas yalan söylemeyecek değerli sevgilisine.
Buradan hemen ayrılmam gerekli;
Bugün sur inşaatında çalışırken
Tez ayaklı Mercury dikildi karşıma,
Babası Jove göndermiş onu bana,
Onun adına beni bir güzel haşladı,
Burada oyalanıp ihmal ettiğim için İtalya'yı.

DIDO

Ama Aeneas, yine de terk etmeyecek aşkını.

AENEAS

Ölümsüz Jove'un buyruğu ile
Bu kenti terk edip İtalya'ya geçmeliyim,
Bu yüzden zorunluyum gitmeye.

DIDO

Yürekten değil Aeneas'ın bu sözleri.

AENEAS

Hayır, yürekten değil, hiç istemiyorum gitmeyi.
Yine de kalamam buralarda. Dido hoşça kal.

DIDO

Hoşça kal mı? Bu mu Dido'nun aşkının değeri?
Böyle mi terk ederler Troyalılar sevgililerini?
Dido ancak hoş kalır, Aeneas burada kalırsa;
Ben ölürüm, eğer Aeneas'ım hoşça kal derse.

AENEAS

O zaman bırak beni gideyim, hoşça kal demeyeyim.

DIDO

“Bırak beni”, “Hoşça kal”, “Buradan gitmeliyim”;
Bütün bu sözler birer zehir zavallı Dido'nun ruhuna.
N'olur, benim Aeneas'ım, benim aşkım gibi konuş!

Neden bakıyorsun denize? Bir zamanlar
Dido'nun güzelliği zincirlemişti gözlerini kendi üzerine.
İlk gördüğünden daha mı az güzelim?
Ah öyleyse Aeneas, senin için çektiğim üzüntüdür!
Kartaca'da kraliçenle kalacağını söyle,
Dido'nun güzelliği geri gelir yine.
Aeneas, söyle nasıl ayrılabilirsin buradan?
Dido'yu öpecek misin? Ah o dudaklar
Ant içmişti Dido'yla kalacağına!
Tutabilir misin şimdi Dido'nun elini?
O eller imza atmıştı aşk yeminlerine!
Öyleyse Aeneas nasıl olur da,
“O zaman bırak beni gideyim,
Hoşça kal demeyeyim,” dersin.

AENEAS

Ah Kartaca Kraliçesi, çirkinin çirkini olsaydın bile,
Aeneas yine de senden başkasını sevemezdi.
Ancak karşı gelemez tanrıların isteğine de.

DIDO

Tanrılar mı? Hangi tanrılar ölümümü istiyor?
Jupiter'i küstürecek ne yaptım da
Aeneas'ı alıyor kollarımdan?
Ah hayır, tanrılar âşıkların ne yaptığına bakmazlar.
Aeneas istiyor Aeneas'ın gitmesini,
Yanakları gözyaşıyla ıslanmış, kederli Dido,
Evlilik için uzatılmış bu elle, usulüne uygun bir törenle
Aeneas'ın kendisiyle kalmasını istiyor.
Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quidquam
Dulce meum, miserere domus labentis et istam,
Oro, si quis adhuc precibus locus, exue mentem.⁴

---

4 Karşılığını alacağım iyi bir şey yaptımsa sana,
Bıraktımsa sana tatlı bir anı; yıkılan evime acı,
Yalvarırım, çıkar aklından, yer varsa kalbinde ricalara hâlâ.
Bkz. Vergilius, *Aeneis*, IV. 317-19.

AENEAS

Desine meque tuis incendere teque querelis;
Italiam non sponte sequor.⁵

DIDO

Unuttun mu, sevgili olarak seni seçtim diye,
Kaç komşu kralın silaha sarıldığını;
Kartacalıların başkaldırdığını, Iarbas'ın kızgınlığını,
Tüm dünyanın bana ikinci Helen dediğini
Bir yabancının bakışlarına kapıldığım için?
Ama Paris gibi sadık olacaksan sen de,
Varsın güzel Troya gibi harabeye dönsün Kartaca
Ve ikinci Helen desinler bana!
Senden bir oğlum olsaydı, acım biraz azalırdı,
Aeneas'ı görürdüm onun yüzüne bakınca.
Sen şimdi gidersen, ne bırakacaksın arkanda,
Azalmayacak olan, artan acılarım dışında?

AENEAS

Sevgilim, boşa harcıyorsun nefesini,
Pes ederdim, eğer bu sözler etkileseydi beni.

DIDO

Dido'nun sözlerinden etkilenmiyorsun demek?
Yalancı adam, annen bir tanrıça olamaz senin,
Ne de Dardanos⁶ senin atan olabilir;
Sen Kafkasya'dan, İskit soyundan⁷ olmalısın,
Hyrkania kaplanları⁸ emzirmişti seni.
Ah saf Dido, bu kadar suskun kalmamalıydın!
Bir kazazede olarak Libya kıyılarına çıkmadın mı?
Dido'ya gelmedin mi sıradan bir balıkçı gibi?

---

5 Beni de, kendini de yakma yakarışlarınla
İsteyerek ardına düşmedim İtalya'nın.
Bkz. Vergilius, *Aeneis*, IV. 360-61.

6 Troyalıların efsanevi atası, Zeus'un Elektra'dan olma oğlu; Troya'nın son kralı Priamos'un atası.

7 Kafkasyalılar ve İskitler en acımasız kavimler sayılıyordu.

8 Hyrkania kaplanı Çin, Türkistan, Afganistan, İran ve Anadolu'da yaşayan dünyanın en vahşi hayvanlarından biriydi.

Gemilerini onartıp kral yapmadım mı seni
Ve birer soylu yapmadım mı aç kalan adamlarını?
Ah sürünerek kıyıdan gelen,
Merhametimden koynuma soktuğum yılan,
Şimdi öldürecek misin beni zehirli dişlerinle?
Tıslayacak mısın Dido'ya seni korudu diye?
Haydi, haydi düşünme beni, git İtalya'ya;
Umarım aşkımın yapmamı engellediği şeyi,
Kayalar ve girdaplar yapar
Ve mahvolur gidersin dev dalgalar arasında;
Çaresiz Dido onlara bırakıyor intikam almayı.
Evet hain adam, dalgalar seni fırlatıp atacak
Düzenbaz Achates'le ilk ayak bastığın yere;
Eğer bu olursa, ben gömerim seni
Ve ağlarım cansız bedenleriniz üzerinde,
Sen de, o da bana zerre kadar acımadığınız halde.
Neden bakıyorsun öyle yüzüme?
Eğer kalacaksan, kollarım açık, atıl kollarıma.
Kalmayacaksan arkanı dön ve git,
Benim de sana döneceğim gibi.
Yüreğin elverse bile veda etmeye,
Benim durduracak gücüm yok seni.

[(*Aeneas çıkar.*)]

Gitti mi? Ama gelecek yine, gidemez.
Bana böyle davranmaz, çok seviyor beni.
Ama yüzüme bakarken merhamet etmeyen,
Benim yokluğumda daha taş kalpli olur.
Şu anda kıyıya varmıştır bile;
İşte denizciler onunla tokalaşıyorlar,
Ama o geri çekiliyor, beni hatırlıyor,
Var gücüyle geri dönüyor.
Hoş geldin, sevgilim hoş geldin!
Ama hani, nerede Aeneas? Ah gitti, evet gitti!

[(*Anna girer.*)]

ANNA

Kardeşim niye böyle çılgınlar gibi bağırıp ağlıyor?

DIDO

Ah Anna, Aeneas gemisine bindi,
Beni bırakıp İtalya'ya yelken açacak!
Bir sefer sen yanına gidince geri gelmişti;
Şimdi de onu geri getirirsen, kraliçe yaparım seni,
Ben de inzivaya çekilir, yaşarım Aeneas'ımla.

ANNA

Kötü kalpli Aeneas!

DIDO

Ona kötü deme kardeşim, iyi şeyler söyle.
Deniz kızı gözleriyle bak⁹ ona;
Ona de ki, ben değildim Aulis Körfezi'nde¹⁰
Yurdu Troya'yı harabeye çevirmek için yemin eden,
Ne bin gemi gönderdim surların önüne,
Ne de güvenine hıyanet ettim onun.
Anna geri gelmesi için tatlı tatlı rica et ona;
Tek dileğim burada kalması birkaç gelgit süresince,
Ben de onun gidişine sabırla katlanmayı öğreneyim;
Ölürüm ben böyle birden giderse.
Koş Anna, koş! Bana cevap vermek için bekleme burada!

ANNA

Gidiyorum güzel kardeşim, tanrılar başarılı olmayı
bağışlasın bana!

(Çıkar.)

(Dadı girer.)

DADI

Ah Dido, oğlun Ascanius gitti!
Benim yanımda yatmıştı dün gece,
Sabah çalıp götürmüşlerdi gizlice;
Sanırım bazı periler¹¹ aldattı beni.

---

9 Deniz kızının gemicileri gözleriyle büyülediğine inanılırdı.

10 Troya'ya saldırmak için toplanan Yunan gemilerinin beklediği liman.

11 Perilerin çocukları çalıp yerine başkasını koyduklarına inanılırdı.

DIDO

Ah lanet olası kocakarı, yalancı, ikiyüzlü kadın,
Beni öldürüyorsun bu acımasız ve şeytanca masalınla!
Sen bırakmışsındır onu değersiz bir armağan karşılığında,
Böylece ben de kandırıldım oğlum konusunda,
Hemen atın şunu zindana.

[(*Hizmetliler girer.*)]

Acımasız hain, lanet olası büyücü!

DADI

Hiç anlamadım hainlikle neyi kastettiğinizi,
Ben de dürüst biriyim sizler gibi.

DIDO

Götürün şunu, izin vermeyin konuşmasına.

[(*Hizmetliler ile*] *Dadı çıkar.*)

İşte kız kardeşim geliyor.

Hiç hoşuma gitmedi yüzünün ifadesi.

(*Anna girer.*)

ANNA

Ben oraya varmadan Aeneas gemiye çıkmıştı,

Hemen yelkenleri fora etti beni görünce.

Ben yine de var gücümle bağırdım ona,

“Aeneas, yalancı Aeneas bekle!”

Sonra elini sallamaya başladı,

Elini havada tutunca,

Söylediklerimi duymak istediğini sandım.

Ama sonra denize açılmaya başladılar,

Bunu görünce bağırdım, “Aeneas bekle!

Dido, güzel Dido, Aeneas’ın kalmasını istiyor!” diye.

Gözyaşlarım, feryatlarım biraz olsun yumuşatmadı

Onun adamant¹² gibi yüreğini.

Sonra acıyla yolmaya başladım saçlarımı,

Bu halimi hepsi gördü, ama bir o bakmadı bana,

---

12 Çok sert efsanevi bir taş.

Üzüntümü hafifletsin, bir an durup
Ne söylediğimi dinlesin diye ona koştular,
Ama o ambar ağzında kayboldu, gemi yelkenini
şışirip gitti.

DIDO

Ah Anna, Anna onun peşinden gideceğim!

ANNA

Bütün teknelerin ondayken nasıl gideceksin?

DIDO

Icarus gibi balmumundan kanat yaparım kendime,
Gemilerinin üstünden güneşe doğru uçarım,
Kanatlarım erisin de kucağına düşeyim diye;
Ya da dalgalara yalvarırım,
Triton'un yeğeni¹³ gibi yüzebileyim diye.
Ah Anna, Arion'un arpını¹⁴ bul getir bana,
Onunla bir yunus çağırayım kıyıya
Ve sırtına binip aşkıma ulaşayım!
Bak kardeşim, bak, işte yakışıklı Aeneas'ın gemileri!
Bak bak, dalgalar nasıl da kaldırıyor onu göklere,
Şimdi de dalgaların arasında kayboluyor teknesi.
Ah kardeşim, çek, uzaklaştır şu kayalıkları,
Yoksa gemilerini parçalayacak!
Ah Proteus, Neptün, Jove,
Kurtarın Dido'nun biricik aşkı Aeneas'ı!
İşte yarasız beresiz çıktı kıyıya;
Ama bak, Achates tekrar denize açılmayı teklif ediyor,
Sevinç çığlıkları atıyor denizciler,
Ama o beni anımsayıp geri çekiliyor.
Bak, geldi bile. Hoş geldin, sefa geldin sevgilim!

13 Marlowe burada iki Skylla'yı karıştırmıştır. Âşık olduğu Kral Minos'un gemisinin arkasından yüzen Skylla, Megara Kralı Nisos'un kızıdır, deniz tanrılarından Triton'un kızı olarak da anılan deniz canavarı Skylla ile ilgisi yoktur.

14 Korsanlar tarafından soyulup denize atılan müzisyen Arion, müziğine âşık bir yunus tarafından kurtarılır.

ANNA

Ah kardeşim, bırak bu lüzumsuz hayalleri.
Canım kardeşim, dur artık; hatırla kim olduğunu.

DIDO

Dido'yum ben, eğer yanılmıyorsam;
Böyle dövünmem mi gerekir bir kaçağın ardından?
Yelken açıp gitsin diye mi gemiler verdim ona?
Ona ancak bir gemi ulaştırır beni,
Oysa bütün gemilerim onda. Ben ne yapacağım şimdi,
Bu hatam yüzünden ölmekten başka?
Evet, kendi kendimin katili olmalıyım;
Hayır katil değilim, ama şimdi olacağım.
Mutlu ol Anna; bir yol buldum
Beni kurtaracak bu çılgınca düşüncelerden:
Buradan çok uzak olmayan bir yerde,
Büyüleriyle tanınan bir kadın var,
Hesperidlerin¹⁵ kızıdır,
Aeneas'tan kalan yadigârları yakmamı istedi.
Anna git, ateş getirmelerini söyle uşaklara.
(*Anna çıkar, Iarbas girer.*)

IARBAS

Dido hem kendinin, hem Kartaca'nın onurunu lekeleyen
Bir yabancının ardından daha ne kadar yas tutacak?
Ya ben, daha ne kadar kederle tüketeceğim günlerimi,
Gerçekten sevmiş olmanın ödülünü almadan?

DIDO

Iarbas, Aeneas'tan söz etme bana, bırak gitsin.
[(*Ellerinde odun ve meşalelerle hizmetliler girer.*)]
Yardım et de bir ateş yakalım,
Yakıp kül etsin bu yabancıdan kalan her şeyi;
Özel bir kurbana niyetlendim,
Zalim bir sevgili yüzünden tutuşan aklımın şifası için.

---

15 Hesperidler Hesiodos'a göre Okyanus ırmağının ötesinde, geceyle gündüzün sınırlarında oturan ince sesli perilerdir. Başlıca görevleri ölümsüzlük bağışlayan altın elmaların bittiği bahçeye bekçilik etmektir.

IARBAS

Peki, Dido daha sonra aşkımı kabul edecek mi?

DIDO

Evet Iarbas, evet, bu iş bittikten sonra,
Senden başka sevgilim olmayacak bu dünyada.

[(*Dido ile Iarbas ateşi yakarlar.*)]

Şimdi yalnız bırak beni, kimseyi sokma buraya.

(*Iarbas çıkar.*)

Şimdi Dido, yak kendini ondan kalan yadigârlarla

Ve Aeneas'ın ünlensin bütün dünyada,

Bir kraliçeyi aldatıp ölümüne neden olmakla.

Bana sadık kalacağına o karanlık mağarada

Çekip üzerine yemin ettiği bu kılıcı koyalım şuraya:

Sen yanmalısın önce, senin suçun onunkinden büyük.

Şuraya da kıyıya ilk çıktığında

Ona giydirdiğim giysileri koyayım; sizler de yok olun.

Bu mektuplar, şiirler, yalan yemin dolu kâğıtlar,

Hepsi kül olsun bu kutsal ateşte.

Ve şimdi yıldızlı gök kubbeyi yöneten,

Her şeye istediği düzeni veren tanrılar,

Hainlerin İtalya'ya varmasına izin verseniz bile,

Onlara sonsuza dek rahat huzur vermeyin,

Benim küllerimden bir fatih¹⁶ doğsun,

Kraliçelerine edilen ihanetin öcünü alsın

Ve Aeneas'ın topraklarını kılıcıyla altüst etsin!

Barış olmasın bu ülkeyle onun ülkesi arasında;

Litora litoribus contraria, fluctibus undas

Imprecor, arma armis: pugnent ipsique nepotes;¹⁷

Yalancı Aeneas sen yaşa, sadık Dido varsın ölsün;

---

16 Kartacalı komutan Hannibal küllerinden doğan bir Anka kuşu olarak ele alınmıştır.

17 Kıyıları kıyılara karşı olsun, dalgalar akıntılara,
Silahlar silahlara; dua ediyorum, savaşsın torunlar torunlarla!
Bkz. Vergilius, *Aeneis*, IV. 628-29.

Sic, sic iuvat ire sub umbras.¹⁸

[(*Kendini ateşe atar.*)]

(*Anna girer.*)

ANNA

Ah, yardım et Iarbas! Dido alevler içinde,

Kendini yakıyor! Ah zavallı ben!

(*Iarbas koşarak gelir.*)

IARBAS

Lanetli Iarbas, öl Iarbas, sonun geldi,

Ruhunu derinden kemiren acının kefarecini öde!

Dido sana geliyorum; ah Aeneas!

[(*Kendini öldürür.*)]

ANNA

Ne yararı var artık gözyaşlarımın, feryatlarımın?

Dido öldü. Iarbas canına kıydı, Iarbas canım sevgilim!

Ah sevgili Iarbas'ım, Anna'nın tek mutluluğu,

Hangi ölümcül kader kısıkanıyor beni böyle,

Iarbas'ın kendi canına kıyışını gösteriyor bana?

Ama şimdi Anna seni onurlandıracak ölümüyle,

Kanını senin kanınla birleştirecek;

Bunu yapacağım, tanrılar ve insanlar acısınlar ölümüne,

Ağlaşsınlar, cansız, soluksuz bedenlerimizin başında.

Sevgili Iarbas, bekle! Sana geliyorum şimdi!

[(*Kendini öldürür.*)]

---

18 Böyle, böyle gölgeler arasına gitmek keyif veriyor!
Bkz. Vergilius, *Aeneis*, IV. 660.